Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гараха | № 125 (13844) | 1972 оной майн 30, вторник | Сэн 2 мүнгэн

АНИ БАРИСААН— АНАЙ ҮҮЕХЭ ҮСЭН

Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе бүхы оромнай олитическэ туйлай ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтажа байна. дэрэй хүндэлэлдэ хаа хаанагүй социалис мүрысөөн үр- тэрэнхэй. Мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиһөө һайнаар, үглөө- дэрэйхиһөө һайнаар хүдэлхэ гэһэн уряа доро ажалайн- ые дээшэлүүлхын, бүтээһэн продукцинингаа шанарые лхын, үйлэдбэреэ бүри ашагтай, олзо ехэтэй болгохын үүн тэмсэл дэлгэрээ. Мүн үзэл сурталай талааршье й бүри эдэбхитэй, мэдэрэл түгэс болоо. Богоноёор хэлэ- байдалнай али бүхы талаараа бурьялан хүгжэжэ байн-

арадай бүхы амжалта, илалтын эшэ үндэһэн — манай хани барисаан, аха дүү ёһоной харилсаан мүн гээшэ. эн зуу гаран наци болон арад үндэһэтэнние нэгэдүүл- Социализм байгуулгын жэлнүүдэй үедэ орон доторнай түүхын шэнэ нэгэдэл — совет арад бии болоо гээд ртнимнай XXIV съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Гене- кретарь нүхэр Л. И. Брежнев мэдүүлээ һэн.

ын ажалай ашаар, социализмын түлөө тэмсэлээр, тэрэ- аалхын түлөө шанга тулалдаанууд соогуур совет оро- болон арадуудай шэнэ тааруу зохид нэгэдэл — хани харилсан туһалалсалга тогтоо юм. Олон ондоо наци дуудай хоорондо тогтоһон нимэ эбдэршэгүй нэгэдэлые, нгоо, ажал хэрэгэйнгээ, аша туһынгаа талаар нимэ э байха ябадалые дэлхэйн түүхэ үзөө хараагүй юм. нүүд марксизм-ленинизмын сурталаар, коммунис об- айгуулха уг зорилгоор нэгэдэнхэй. Энэ нэгэдэл бидэндэ лна, урагшаа дабшаха зориг эрмэлзэл түрүүлнэ.

шарые манай хүн зондо саг үргэлжэ ойлгуулжа байха, нүүдые интернационализмын үзэл бодолоор хүмүү- үдэлмэреэ үдэр бүри үргэдхэхэ, удха, нүлөө түгэлдэр эшэ партийна организацинуудай саг үргэлжэ анхаржа уудал болоно.

үдые интернациональна талаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэ- лнка доторнай үргэнөөр ябуулагдана. Энэ талаар баян болоһон партийна организацинууд олон. Улаан- ационно, прибор бүтээлгын заводуудта, Мухар-Шэбэ- ия Ленина», Хяагтын Ехэ нугын совхоздо, эндэхи колхоздо, Галуута Нуурай ГРЭС-эй барилгын управ- мүүжүүлгын, соёл сурталай хүдэлмэри һайнаар, гүнзэ- йтаар ябуулагдана. Эндэ гансал лекци уншалгаар, үнгэргэлгөөр хүдэлмэреэ хизаарладаггүй, харин олон һатанай эбтэй эетэй бүлэ байгуулхын тула ехэ оролдосо на.

ын Ехэ нугын совхоздо 18 үндэһэ яһатанай түлөөлэг- адэг. Совхозой дирекци, партийна организаци, мүн ню- анай олон республика, хизаар болон областьнуудһаа ршэдые буряад ёһоной хүндэмүүшэ заншалаар угта- үдалаа, байра байдалаа түбхинүүлхэдэнь халуун сэдь- аламжа хүргэдэг, хани нүхэр, дүтын хүн шэнгеэр юм. Тиигээд ажалдаа дадахадань, шэнэ нютагтайгаа аар танилсахадань али бүхы дэмжэлгэ, зүбшэн үгэжэ иигэжэ эндэ нүүжэ ерэһэн айлнууд нютаг зонтойгоо олоод, уданшьегүй хуушанай һуурин айлнууд шэнгеэр олонхой. Мүн тэдэнэр өөһэдөөшье ондоо тээхнбди гэжэ шье болишодог.

-Үдын авиационно заводто нэгэ цехтэ, нэгэ бүлэгтэ һэ яһатан хүдэлхэдөө, бэе бэедээ туһалалсаха, ажалайн- үршэл халан абалсаха ябадалые үргэнөөр дэлгэрүүлээ.

р-Шэбэрэй «Знамя Ленина» колхоздо урдань ород хони хараха, үнеэ һааха дурагүй һэн. Харин мүнөө тэ- ин ажалые, үнеэ һаалгые дуратайгааршье, шадамар ье хэдэг болонхой. Эндэхи эрхим хонишодой нэгэн иигэжэ хэлэнэ: «Манай шэмээшэг зон урдань мал ба- шэл багатай һэн. Харин буряад хүршэнэрһөө энэ һур- хайбди». Тиихэдэ буряад зониинь таряан ажалай ни- дүршэл ород нүхэдһөө абанхай. Энэ ушар гайхалгүй ааб э харилсаан совет арадай дунда ходол боложо байдаг юхо ёһотойшье. Буряадай республикын жэшээ дээрэ ха- ряад зон национальна олон республиканудтай, область ругуудтай экономическа, соёлой болон ажабайдалай бу- янзын харилсаанудые тогтоонхой. Хэһэн продукцияа ураяа харилсан абалсажа байһан совет арадай заншал бии болоод, саашадаа улам үргэдэжэ, хүгжэжэ байна. ашаар, бүхы совет арадуудай туһаламжа, дэмжэлгээр ай, соёл болбосоролнай, бүхы ажаһуудалнай хүгжэнэ. республикыншье ажалшад хамтын хэрэгтэ бодото ху- руулжа байдаг.

кэ хамтын хүсөөр, хамтын ажалай ашаар совет хүнүү- нэгэдэл улам бэхижэнэ, урган һалбарна ха юм. Энээ- ар хамтын амжалта туйлагдана, соёл культурын со- дхань гүнзэгырнэ, түхэл маягынь үнгэ бүриин сэсэгүү- рхөөгдэнэ.

ө СССР-эй 50 жэлэй ойн угтамжада зорюулан, интер- измын, арадуудай хани барисаанай үзэл бодолоор хү- мүүжүүлхэ хүдэлмэри бүри үргэн дэлисэтэй болохо Энэ асуудалаар лекци, элидхэл, хөөрэлдөөн болохоһоо руулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд, тоо баримтанууд, мүн иэглэл гоёолтонууд эли тодо газарта табигдахань шу- э ойлгосотой ааб даа. Эбтэй эетэй ажалша коллекти- хүмүүжүүлхэ, бүхы ажал хэрэгэй амжалта энээнһээ дул- эжэ коллективэй гэшүүн бүхэндэ ойлгуулжа байха гээ- йна организацинуудай, соёл сурталай бүхы хүдэлмэри- зорилго мүн. Тэрэшэлэн коллектив хоорондын ба ай дунда социалис мүрысөө эмхидхэлгэ; ажалайнгаа шэлые халан абалсалга, элдэб янзын туһаламжа, дэм- е бэедээ хүргэлсэлгэ — эдэ бүгэдэ интернациональна долоор хүмүүжүүлгын хүдэлмэрине бүри ашагтай, нү- болгоходо шиидхэхы туһа нэмэри болохонь дамжаггүй. ай ахамад үеын, мүнөөнэй үеыншье хүнүүдэй революц- дайшалхы, ажалай баатаршалгын үльгэр жэшээ бүхы идай хамтын туйлалта, хамтын одолдосо гэээшэ ааб даа.

сурталай хүдэлмэриин баян дүршэлөө, онол аргаяа, цалаа манай арадуудай хани барисаае улам саашадань ихэ хэрэгтэ зорюулха хэрэг партийна организацинуудай жын анхарал доро байха зэргэтэй.

XXIV ТҮСЭБТЭ ЮҺЭДЭХИ

ЭРШЭ·ШАНАР·ДЭЛИСЭ

Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд шэниисэеэ май һарын эхеэр тарижа дүүргээ. Мүнөө механизаторнууд 600 гектарта кукуруза тарижа дүүргэхээ байна. Кукурузашад Петр Побоков, Дэмбэ Дондоков, Ермолай Вершинин гэгшэд үдэртөө 20 га кукуруза тарина.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дээдэ Ангархай гэжэ газарай кукурузын плантаци дээрэ үнинэй механизатор Петр Варламович Побоков.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

ЗАКАМЕНСК. (Телефоноор абтаба). ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөн аймагай ажахынуудта үдэр бүри үргэдэн дэлгэржэ байна. Энэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон Санагын совхозой малшад ажал хүдэлмэридөө эрхим амжалта туйлана.

Тус совхоз (директорынь В. Ж. Цыренов, парткомойнь секретарь М. Ж. Тудунов) юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи оной түрүүшын хахадта гүрэндөө мяха тушааха түсэбөө бүри март һарада 104 процент дүүргээ һэн. Мяханай комбинадта тушаагдаһан эбэртэ бодо малай толгой бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 366 килограмм боложо, бүхы малынь тарган сэгнэлтэтэйгээр абтаһан байгаа.

Совхозой ехэ шэгнүүртэй, тарган үхэрнүүдые гүрэндэ тушааха хэрэгтэ залуу малшан Цырен-Долгор Борбеевагай оруулһан хубитэ тон ехэ. Энэ нүхэр үнгэрөөшэ үбэл шахамалнуудай гүүртэдэ хүдэлһэн юм. Тиигэхэ зуураа үхэр бүриин шэгнүүрые үдэртөө 815 грэммаар нэмээжэ шадаһан байна.

Энэ ажахын һаалишад хахад жэл соо гүрэндэ һү тушааха түсэбөө болзорһоонь холо урид дүүргэһэн тухайгаа һаяхан мэдээсэбэ. Тэдэнэр январь-апрель һаранууд соо нёдондоной энэ үеынхиһөө үнеэн бүриһөөнь 162 килограмм һү үлүү ехээр һаажа шадаа. Һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Евгения Доржиева, Сэндэмэ Гомбоева, Софья Будаева гэгшэд эрхимлэжэ ябана. Совхозой һаалишад арга боломжоёо тооложо үзөөд, июлиин нэгэн болотор хахад жэлэй түсэбһөө гадуур 453 центнер һү тоһоной заводто тушааха гэһэн шэнэ уялга абаба.

Үхэрнүүдые бэлшээн таргалуулха гүүртэнүүдэй малшадай суглаан һаяхан энэ совхоздо болоо. Тиигээд зунай бэлшээриин зуун хоногой туршада үхэр бүриин шэгнүүрые 100 килограммһаа бага бэшээр нэмээхэ зорилго малшад урдаа табиһан байна. Зарим мал адуулагшад бүри ехэ уялгатай. Жэшээлбэл, Бадма-Ханда Хадаева, Антонина Бандеева, Владимир Тарбаев гэгшэдэй гүүртын малшад үдэр бүри үхэрэй шэгнүүрые 1100 граммаар нэмээхэ зорилго урдаа табяад, зуһаландаа орожо, эршэмтэй һайнаар хүдэлжэ байна.

Манай корр.

ЭРХИМЛЭЖЭ ЯБАҺААР

Манай «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй барилгашад жэлһээ жэл бүри ехэ барилга хэнэ. Үнгэрһэн жэл 8 миллион түхэригэй барилга хэһэн байгаа һаа, байгша он соо 10 миллион түхэригтэ барилга хэхэ даабаритай. Энэ хараа зорилгонуудаа манай барилгашад хэр дүүргэжэ байна хаб гээд хаража үзэхэдэ, яһала баясамаар.

Барилгашаднай жэлэй эхинһээ үхэрэй хоёр байра, дүрбэн кошара, гахайн нэгэ байра, сүүдхэдээ 42 тонно тэжээл буйлуулха кухни, 500 дүрбэлжэн метр талмайтай теплицэ, 252 дүрбэлжэн метр талмэйтай байрын гэрнүүдые барижа, ашаглалгада тушаагаа. Байгша оной дүрбэ һарын түсэбһөө гадуур 112 мянган түхэригэй барилга хэгдээ.

Барилгашаднай туйлаһан амжалтаяа саашадань бүри арьбадхан, түргэнөөр, һайнаар барилга хэхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Олон барилгашад үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Сэлэнгын нүүдэл колоннын, Баргажанай барилгын организациин коллективүүд ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадаа. Энээн дээрэһээ барилга хэхэ даабаряа һара бүри үлүүлэн дүүргэжэ байдаг.

Барилгада олон жэл хүдэлһэн, инженер мэргэжэлтэй Дмитрий Мефодьевич Скосырский Баргажанай барилгын организациин коллективые хүтэлбэрилнэ. Тус организациин коллектив даабаряа һайнаар дүүргэнэ. Эдэнэр нэгэдэхи кварталай дүнгөөр социалис мүрысөөндэ эрхимлээ. Тиигэжэ «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар абаа бэлэй. Энэ организациин барилгашад дүрбэ һарынгаа даабариһаа гадуур 55 мянган түхэригэй барилга хэжэ, амжалтаяа улам арьбадхаа.

Энэ түрүү коллектив юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ, СССР-эй 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтахаар зориһонхой. Иимэ ехэ хараа зорилгонуудаа бэелүүлхэшье байха.

В. БАДАШКЕЕВА,
«Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй түсэблэлгын таһагые даагша.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Ф. Н. ГАХАНОВТА БУРЯАДАЙ АССР-эй ЭРДЭМ НАУКЫН ГАБЬЯАТА АЖАЛ ЯБУУЛАГША ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Арадай гэгээрэлэй мэргэжэлтэдые бэлдэлгэдэ ехэ габьяатай байһанайнь, научно-педагогическа үрэ ехэтэй ажал ябуулга хэһэнэйнь түлөө Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ гүрэнэй багшанарай институдай химиин кафедрые даагша, профессор нүхэр Филипп Николаевич **Гахановта Буряадай АССР-эй эрдэм наукын габьяата ажал ябуулагша** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной майн 29.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭД Б. Н. СМИРНОВТО, П. Ш. ХАГЛЕЕВТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ҺУРГУУЛИНУУДАЙ ГАБЬЯАТА БАГША ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Арадай гэгээрэлэй мэргэжэлтэдые бэлдэлгэдэ ехэ габьяатай ажал ябуулга хэһэнэйнь түлөө Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Смирнов Борис Николаевичта — Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ гүрэнэй багшанарай институдай элементарна математикын кафедрын ахалагша багша.

Хаглеев Петр Шадаровичта — Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ гүрэнэй багшанарай институдай математическа анализай кафедрын доцент.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной майн 29.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ ДОРЖИ БАНЗАРОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ГҮРЭНЭЙ БАГШАНАРАЙ ИНСТИТУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын һургуулинуудта хүдэлхэ багшанарые бэлдэлгэдэ олон жэлэй туршада үрэ ехэтэй хүдэлмэри хэһэнэйнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Абрамов Василий Абрамовичые — ород ба хариин литературын кафедрын доцент, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

Башкуев Будда Васильевичые — зоологиин кафедрын доцент, географиин эрдэмэй кандидат.

Дульбинов Иван Леонтьевичые — философиин ба научна коммунизмын кафедрын доцент, түүхын эрдэмэй кандидат.

Дуринов Иван Алексеевичые — теоретическэ физикын кафедрын доцент.

Иванов Николай Ивановичые — теоретическэ физикын кафедрые даагша, физико-математикын эрдэмэй доктор.

Устинов-Иванов Лев Николаевичые — спортын дисциплинэнүүдэй кафедрын ахалагша багша.

Хабаев Морхоэ Петровичые — КПСС-эй түүхын ба политэкономиин кафедрын доцент.

Хайдуков Павел Ивановичые — математическа анализай кафедрын доцент, физико-математикын эрдэмэй кандидат.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной майн 29.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР В. М. БИРТАНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна, совет ажахын зургаануудта олон жэлэй туршада аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 60 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ гүрэнэй багшанарай институдай проректор нүхэр Владимир Михайлович **Биртановые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной майн 29.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР А. А. ЯСЬКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Партийна, совет зургаануудта олон жэлэй туршада аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 60 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшын туһалагша нүхэр Александр Алексеевич **Яськовые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1972 оной майн 29.

972 ондо, юһэдэхи табан жэлдэ РСФСР-тэ хүдөөгэй барилга хэхэ түсэбүүдые лзорһоонь урид дүүргэхын тула барилга-хабсаралгын, проектнэ, хүдөө ажахын эмхинүүд ба предприятинуудай абаһан

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

ажахын материально-техническэ үүрине али бүхы талаарнь бэхи- тула КПСС-эй XXIV съездын ха- асари ехэ зорилгонууд совхоз, дай үйлэдбэриин хүсэнүүдые, ба- үдые дары түргөөр ашаглалгада и тула бүри эршэтэйгээр ажалла- э Россин Федерациин барилгашадай йна. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 н хүндэлэлдэ РСФСР-эй область- хизаарнуудта, автономито респуб- дта барилгын, проектнэ, хүдөө эмхинүүдэй ба министерствэнүү- едомствэнүүдэй предприятинууд эй хүдөөгэй барилга хэхэ түсэбүү- орһоонь урид дүүргэхэ гэһэн со- уялгануудые баталан абаа.

эхи түсэбтэ табан жэлдэ колхоз, удта 7,3 миллион толгой эбэртэ бо- й, 11,7 миллион толгой гахайн. лион толгой хониной байра бариг- хараалагдана. 37,5 миллион шубуу- йранууд, 18,3 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай теплицэнүүд, 2200 мянган тонно хартаабха хадагалха түхеэрэлгэнүүд, олон элеваторнууд, малай бүлэг барилганууд, шубуунай фабриканууд баригдаха юм. Холимог тэжээл үйлэдбэрилдэг гүрэнэй, колхозой предприятинууд жэлдээ 50 миллион тонно продукци гаргадаг болохо.

Хүдөө ажахын барилгануудые хэжэ байһан барилга-хабсаралгын ба бусад эмхинүүдэй коллективүүд 1972 оной барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин гүрэнэй түсэбые —декабриин 27 болотор, табан жэлэй түсэбые 1975 оной декабриин 1 болотор дүүргэхые уялгалаа. Бодхоогдожо байгаа барилгануудай болзор хороохые, түсэбтэ табан жэлэй турша соо хүдөөгэй барилгада ажалай бүтээсэ 40 гаран процент дээшэлүүлхые, барилгын сметээр табигдаһан үнэ сангые 3—5 процентһээ бага бэшээр хямдаруулхаар хараалагдана.

Белгородско областиин жэлдээ 108 мянган гахай түлжүүлжэ, шахан таргалуулха Губкинска бүлэг барилгануудые, сүүдхэдээ 1040 тонно холимог тэжээл үйлэдбэрилхэ аргатай предприятинуудые болзорһоонь жэлээр урид—1972 оной дүрбэдэхи кварталда, шубуунай 36 фабрика, 1820 мянган тонно ороохо хадагалха элеваторнуудые энэ жэлдэ ашаглалгада оруулха гэһэн уялгануудые РСФСР-эй Хүдөөгэй барилгын министерствын коллективүүд абаһан байна.

Колхозууд хоорондын барилгын эмхинүүд ехэ түсэбүүдтэй юм. 2,2 миллион толгой үхэр малай бүлэг барилганууд. фермэнүүдые, 5,4 миллион шубуунай фабриканууды, фермэнүүдые, 900 мянган тонно ороохо, 112 мянга тонно хартаабха, овощ хадагалха түхеэрэлгэнүүдые. һургуулинуудые, клубуудые, соёлой байшангуудые, больницануудые, нарай лгын байшангуудые, һургуулида ороодуй үхибүүдэй эмхи зургаануудые 1972 ондо ашаглалгада үгэхые тэдэнэр хараална.

Шубуунай фабриканууда й, мал ажалай бүлэг барилганууда й, тепличнэ комбинадуудай барилгые болзорһоонь урид дүүргэхые СССР-эй Барилгын, СССР-эй Промышленна барилгын, СССР-эй Хүндэ индустриин предприятинуудые барилгын, СССР-эй Энергетикын ба электрижүүлгын, РСФСР-эй Гэр байрын-коммунальна ажахын, Газай промышленностиин министерствэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые уялгалба.

Главмособлстрой, Главмосстрой, Главленинградстрой ба барилгын бусад эмхинүүдэй хүдөөгэй барилгануудые хэгшэд мүн лэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан байна.

Абаһан уялгануудаа дүүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэрэлээ элсүүлжэ, оронойнгоо экономико саашадань бэхижүүлгэдэ, совет арадай ажана байдал һайжаруулгада туһа нэмэри хэхэ байһан тухайгаа хүдөө ажахын барилгануудые бодхоолгодо хабаадалсажа байһан РСФСР-эй барилга-хабсаралгын, проектнэ, хүдөө ажахын эмхинүүдэй ба предприятинуудай коллективүүд КПСС-эй Центральна Комитедые, СССР-эй Министрнүүдэй Соведые найдуулна.

ХАНИ ХАЛУУН УУЛЗАЛГА

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал Хани барисаанай совет бүлгэмүүдэй, гадаадын оронуудтай соёлой харилсаа бэелүүлдэг холбооной, тэрэшэлэн Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй делегацитай уулзаба.

Совет делегаци Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй V съездын хүдэлмэридэ, бүлгэмэй байгуулагдаһаар 25 жэлэй ойн һайндэртэ хабаадаа.

Энэ уулзалга хани, халуун оршон байдалда үнгэрөө.

Транспортна договорто гар табигдаа

БЕРЛИН. (ТАСС). ГДР ФРГ хоёрой хоорондо баталагдаһан транспортна договорто ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй байшан соо майн 26 да гар табигдаһан байна. ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи статс-секретарь М. Коль, ФРГ-гэй Федеральна канцлерай захиргаанай статс-секретарь Э. Бар гэгшэд договорто гар табиба.

Удаа тэдэнь М. Коль, Э. Бар үгэнүүдые хэлээ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

МАЛ АЖАЛАЙ ГОЛ АСУУДАЛ

Эхэ малаа һубайруулангүй, түл олоор абажа, һайнаар томо болгоходо колхоз, совхозуудай мал һүрэгүүд үдэжэ, һү, мяха, нооһо ехээр үйлэдбэрилхэ арга олгогдохо байһаниинь элитэ. Тиимэл хадань энэ шухала асуудал һаяхан КПСС-эй Сэлэнгын райкомой пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

— Һүүлэй жэлнүүдтэ мал ажалай продукци абаха, тэрэниие гүрэндэ худалдаха түсэб тон ехэ бэрхэшээлтэйгээр бэелүүлэгдэжэ, һү, нооһо абалга доошолно, — гээд элидхэлшэ, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Б. Базаров мэдүүлбэ. — Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, олохон ажахынуудта мал олоороо һубайрна, үхэл гарзада ороно, үнеэдэй, эхэ хонидой тоо үсөөрнэ.

Элидхэлшэ хэһэн энэ тобшолол олон тоо, баримтануудаар элиршэлэгдэһэн байна. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада аймаг дотор үнеэдэй тоо 315 толгойгоор үсөөржэ, нёдондо аймаг үнеэдээ олошоруулха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Абтаһан тугалнуудайнь аяар 22 процент, хурьгадайнь 11 процент үхэһэн байха юм.

Үхэр, хонидой тоо олошоруулха түсэбөө нёдондо дүүргэзгүй үлэһэн Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ бирагүй байдалда оронхой, нёдондонойхиһоо һү һаалгаяа доошолуулжа, мяха гүрэндэ бага худалдаһан байна. Энэ колхоз гүрэндэ жэжэ, туранхай мал тушаажа, нилээд ехэ олзо оршоёо алдана.

Мүн мал ажалай продуктнуудые абалгаяа Ленинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд, Химиын совхоз доошонь оруулна. Тиигэжэ эдэ ажахынууд гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха түсэбөө хангалтагүйгөөр дүүргэнэ бшуу.

Эдэ бүхы дутагдалнуудай түлөө ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд райкомой пленумдэ харюусаха, тоосохо баатай болоо.

— Мал ажалда бии байгаа дутагдалнуудаа усадхаха гэжэ оролдонобди, — гээд Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Бадмаев элидхэбэ. — Үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлхэ зорилгоор түрэхэ гунжадай тусхай гүүртэ эмхидхэжэ, тэндээ шадабаритай бэрхэ һаалишадые табяабди. Мяха абалгаяа ехэ болгохын тула гахайнгаа фермэ үргэдхэнэбди. Малаа тэжээлээр хангаха асуудалда гол анхаралаа табинабди. 1973 онһоо үхэрнүүдээ һайжаруулагдамал бэлшээридэ адуулхаар харалагдана. Сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэмжээн абтаа.

Хонидой һубайралгатай тэмсэхын тула эхэ хонидоо бүхыдэнь һая абтаһан үрөөр искусственна аргаар үрэжүүлдэг болоһон, гунжан үнеэдэй тусхай гүүртэ эмхидхэһэн, олон жэлэй ногоо ехээр тарижа, сабшалангай ургаса дээшэлүүлжэ, малаа тэжээлээр хүсэд хангаха зорилгоёо шиидхэжэ байһан тухайгаа Сэлэнгын совхозой парткомой секретарь нүхэр Шагдаров пленумдэ хабаадагшадта хөөрэжэ үгөө. Зүгөөр тэрэ совхоздоо адууһа малаа саашадань олошоруулха арга боломжоёо олоогүй байһанаа пленумдэ хабаадагшадта харуулаа.

— Зундаа малаа һайнаар бэлшээн таргалуулха гэжэ оролдонобди, — гээд, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Хайдапов хэлээ. — Тиихэдээ гансахан бэлшээридэ найдаха бэшэ, харин малдаа эдюулхэ ногоо 2—3 ондоо болзорто тарижа байнабди.

Зунай зүлгэ ногоон дээрэ һү ехээр һаажа, гүрэндэ һү худалдаха жэлэй түсэб август һарада дүүргэхэ хэмжээнүүдые абажа байһан тухайгаа «Эрдэм» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Раднаев хөөрэжэ үгөө. Сэлэнгэ мүрэнэй эрье шадархи сабшалан, бэлшээри уһалдаг болохын тула тамаржа ябаад уһа бүлэдэг станци хэрэгтэй гэһэн эрилтэ тэрэ табяа.

Пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд мал ажалай продуктнуудые хойшодоо ехээр абадаг, гүрэндэ худалдадаг болохо талаар һонирхолтой дурадхалнуудые оруулһан, энэ талаар дүй дүршэлөө зүбшэн хэлсэһэн, дээшэлүүлэгдэһэн зорилгонуудые урдаа табиһан байна. Тиигэжэ энэ жэлдэ гүрэндөө 76 мянга гаран центнер һү, 34 мянга гаран центнер мяха, 8 мянга гаран центнер нооһо худалдаха гэһэн тогтоол пленум абаа.

Саашадаа мяха, һү, нооһо ехээр абадаг болохын тула үнеэдэй, эхэ хонидой, эхэ гахайнуудай тоо эрид олошоруулха гэжэ пленумдэ хабаадагшад шиидхээ. Тиихэдээ тус бүридөө 400 үнеэтэй һаалиин томо комплекснуудые түхеэржэ, тэндээ һайжаруулагдаһан бэлшээритэй болохо юм.

Ашаг шэмэ ехэтэй үнеэдтэй болохын тула үсхэбэрилгэдэ үлөөгдэхэ эмэ хашарагуудай тусхай гүүртэнүүдые бии болгожо, тэндээ һү ехэтэй, үүлтэр һайтай үнеэдһээ абтаһан түл шэлэжэ табихаар хараалба.

Мүн гүрэндэ худалдадаг продукциин шанар дээшэлүүлхэ талаар пленум дээрэ ехэ хөөрэлдөөн болоо. Гансахан үнгэрһэн жэлдэ туранхай мал гүрэндэ тушаажа, ажахынууд аяар 252 мянган түхэриг, муу шанартай һү тушааһанһаа — 15,4 мянган түхэриг, шанар муутай нооһо худалдаһанһаа — 107 мянган түхэриг олзоёо алдаһан байна.

Хойшодоо иимэ байдалда орохогүйн тула ажахы бүхэндэ эрэ хашарагуудые, гологдоһон эмэ хашарагууд ба үнеэдые шахан таргалуулха томо баазануудые түхеэрхэ болоо.

Малай үүлтэр һайжаруулха асуудалда элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд ехэ анхарал хандуулаа. Колхоз, совхоз бүхэндэ һайн үүлтэрэй, ашаг шэмэ ехэтэй малые жэл бүри илгажа, һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ, фермэ бүхэндэ зоотехническэ тоо бүридхэл гуримшуулха эрилтэ табигдаа.

Адууһа малые һайн шанартай тэжээлээр хангаха асуудалда пленум гол анхаралаа хандуулһан байха юм. Тариалангаа зүбөөр хубаарилжа, тэндэ малай тэжээлдэ хэрэглэхэдэ аша үрэ ехэтэй ургамалнуудые — обёос, ешмээн, горох гэхэ мэтые ехээр таридаг болохо гэжэ тогтоогоо. Отара бүхэнэй дэргэдэ 15—20 гектарта зелёнко, горох-обёосой холисо тариха болоо. Мүн ажахы бүхэндэ сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа, ургасыень эрид дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд хараалагдаа.

Тиигэбэшье түрүү малшадай, техник-үрэжүүлэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл согсолжо, үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тушаа энэ пленум дээрэ анхарагдаагүй үлэһэниинь гэмшэлтэй. Юуб гэхэдэ, энэ аймагта үнеэй бүриһөө тугал абадаг, хонин бүриһөө хурьга түлжүүлдэг, үнеэн бүриһөө 4—5 мянган килограмм һү һаадаг, хониһоо 4—5 килограмм нооһо абадаг малшад олон. Теэд эдэ түрүүшүүлэй хүдэлмэриин онол аргануудые тодорхойлжо, согсолжо, бүгэдын шадабари болгохо гэжэ партиин райком, колхоз, совхозуудай парткомууд оролдолго бага гаргадаг байна.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Б. Банзаракцаева жэл бүри 100 эхэ хониин бүриһөө 105—110 хүрэтэр хурьга томо болгоно. Сэлэнгын совхозой һаалишан, Социалис Ажалай Герой Н. Тадвашкина хэдэн жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 5 мянга гаран килограмм һү һаана. Зүгөөр эдэнэрэй дүй дүршэл халан абагшад аймаг дотор тон үсөөн.

Мүн аймаг дотор зоотехнигүүд, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд олон. Теэд эдэнэрэй үүргэ, харюусалгань үшөөл бага байһаар. Мал ажалай мэргэжэлтэдэй ажалые нарин һайнаарударидаха, хэрэгтэй сагтань туһалха, хүдэлмэридэнь шанга эрилтэ табиха талаар партиин райком, аймгүйсэдком, колхоз, совхозуудай парткомууд биратай оролдоногүй.

Тэрэшэлэн малшадай дунда политическэ хүдэлмэри шадабаритайгаар ябуулха, социалис мүрысөө аша үрэтэйгөөр эмхидхэхэ тушаа пленум дээрэ бага анхарагдаа, бодото байдал дээрэшье тэрэниие хангалтатай гэхын аргагүй.

Эдэ бүхы дутагдалнуудаа дары усадхажа, мал ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ партийна организацинуудай хүсые дүүрэнээр элсүүлбэл, партиин райком урдаа табиһан зорилгоёо амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха гэжэ һанагдана.

Б. ГЫЛЫКОВ.

ТАРЯАНАЙ ҮНЭ ДООШОЛУУЛХА—ГОЛ ЗОРИ...

Хүдөө ажахын продукци гаргаша багатайгаар, элбэгээр абахын тула хүдөөгэй ажалшад оролдожо байнхай. Абтаһан продукциин өөрынь үнэ сэнгэй ехэ, багаһаа ажахын олзо доход дулдыдана. Оороһо таряа болон эдеэ хоолой бусад зүйлнүүдые гүрэн үнэтэйгөөр худалдан абадаг болонхой. Энээнэй ашаар республикын ажахынууд газар тариалангай мал ажалай продукци ехээр үйлэдбэрилжэ шадаа. Республикын колхозуудай мүнгэн олзо, 1965 онойхитой сасуулбал, 54 процентээр дээшэлһэн байна. Ажахынуудта продукци абалга бүхыдөө 23 процентээр дээшэлээ. Үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин өөрынь үнэ сэнгэй дээшэлһэнэй гэмээр колхозуудай сэбэр олзо багаар ургана. Эдэ бүгэдые жэшээ дээрэ харaад үзэе.

Һүүлэй үедэ республикын колхозуудта абтаһан оороһоной өөрынь үнэ сэн 23 процентээр, хартаабхын — 98 процентээр дээшэлээ. Мүн мал ажалһаа абтадаг продукциин үнэ нилээдгүй дээшэлһэн байна. 1960 ондо шахамалнуудые 1 центнерээр нэмээхэдэ 556 түхэриг гаргашалагдаһан һаа, 1970 ондо центнерэй түлөө 1111 түхэриг ошоо гэхэ гү, али энэнь хоёр дахин дээшэлһэн байна. Мүн ажахынуудта һаагдаһан һүнэй өөрынь үнэ сэн 71, нооһон—83 процентээр дээшэлээ. Арбан жэлэй туршада ажахынуудта абтаһан үндэгэнэй үнэ сэн доошолһон байна.

Түсэбтэ шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ республикымнай колхозууд һайн үрэ дүн туйлажа шадаа. Нёдондо колхозуудта үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин үнэ сэн доошолоо. Энээнэй ашаар колхозуудай ашаг олзонь нилээд ехэ болоһон. Тиигэбэшье овощ, шубуунай мяхан, үндэгэн гэхэ мэтэ продуктнуудай сэн ехэ байһаар.

Эдеэ хоолой продуктнуудые элбэгээр үйлэдбэрилхын тула ажахынуудта хэгдэхэ хүдэлмэри ехэ. Продукцида хэгдэһэн гаргаша тэрээнэй өөрынь үнэ сэндэ ямар нүлөө үзүүлнэб гэжэ шэнжэлхэ шухала. Хүдөөгэй ажалшад үйлэдбэриеэ ашаг олзотой болгохын тула ехэхэн хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха байна.

Хүдөө ажахыһаа абтадаг продукциин үнэ сэнгэй яажа хубилһан, тэрээндэ хэгдэһэн гаргаша тухай эндэ хөөрэжэ үгэмөөр. Салин хүлһэндэ, үрэһэ хүрэнгэдэ, тэжээлдэ эгээл ехээр гаргашалагдана. Мал ажалай бүхы гаргашын 74 процент тэжээлдэ, газар тариалангай гаргашын 50 процентнь үрэһэ хүрэнгэдэ ошоно. Тарян ажал багаар эрхилдэг колхозууд илангаяа ехэ гаргаша хэнэ.

Тарянай, үбһэнэй үнэ сэн яажа хубилнаб гэжэ эндэ жэшээжэ үзэе. Нэгэ центнер оороһо тарянай үнэ сэнгэй 18 процентнь ажалай түлөөһэндэ үгтэдэг һаа, үбһэндэ энэнь 48,4 процент болоно. Тарян ажалда хэгдэдэг хүдэлмэри оньһон техникын хүсөөр бүтээгдэдэг дээрэһээ гаргашань һураггүй бага. Сабшалан дээрэ хэгдэдэг ажалай диилэнхинь гарай хүсөөр бүтээгдэдэг дээрэһээ бэлэдхэжэ абаһан үбһэ тэжээлэй сэн ехэ. Энэ шухала хүдэлмэриие, гүйсэд оньһожоруулбал, ниитынгээ һүрэг малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл хямда сэнтэйгээр бэлэдхэжэ абаха арга боломжотой болохо гээшэ.

Оороһо тарянай өөрынь үнэ сэнгэй аяар 30,3 процентые үрэһэн эзэлнэ. Юун дээрэһээ иимэ ушар республикын колхозуудта тохёолдоноб гээд харая. Олонхи ажахынууд хүрэнгын оороһо ондоо тээһээ худалдажа абана. Тэрэниие шэрэлгэдэ яһалахан гаргаша гаргана. Ондоо тээһээ асарагдаһан үрэһөөр тарилга хэхэдэ мүртэй ургаса хуряагданагүй. Тиимэһээ шанар һайнтай өөрынгөө үрэһөөр тарилга хэхэ гэжэ колхоз бүхэн оролдохо зэргэтэй. Республикын колхозууд оороһо тарянай тогтууритай һайн ургаса хуряажа абабал, Эхэ оронойнгоо амбаарта үнэ сэнгэйнгээшье талаар хямда оороһо ехээр тушааха болоно.

«Советская Россия», «8 Марта», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд (Улаан-Үдын аймаг) «Дружба», «Родина» (Хяагтын аймаг), «Родина», «Знамя Ленина» (Мухар-Шэбэрэй аймаг) Бэшүүрэй «Победа» колхозууд һүүлэй гурбан жэлэй туршада арбай тарянай баян ургаса хуряажа абана. Энэ ажахыда хуряагдаһан 1 центнер оороһоной үнэ сэн 4 түхэриг болоһон һаа, Захааминай, Яруунын аймагуудай зарим колхозуудта 10 түхэригтэ хүрэнэ. Захааминай аймагай «Дружба» колхоздо 3 жэлдэ хуряагдаһан оороһоной 1 центнерэй өөрынь үнэ сэн 12 түхэриг 9 мүнгэтэ болоо. Хойто аймагай ажахынуудта оороһо тарянай өөрынь үнэ сэнгэй дээшэ байбашье, таряа ургуулха дүүрэн аргатай Сэлэнгын, Улаан-Үдын аймагуудай зарим колхозуудта иимэ ушарай тохёолдоһые юугээр тайлбарилтайб? Нэн түрүүн эдэ ажахынуудта тарян ажал зүбөөр эмхидхэгдэнэгүй, оороһо ургуулха, тариха хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Гурбан жэлэй туршада республикын 24 колхоз гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 центнер таряа хуряагаа. Тиигэхэдэ Захааминай ай... мунизмын зам», «Д... хозууд тус бүридөө ... центнер оороһо ... Оороһо тарянай ... шэлхэ бүри тэрэнэй ... шолно гэжэ һүүлэй ... элирүүлээ. Гектар ... центнерһээ дээшэ ур... һан ажахынуудта ... оороһоной өөрынь ... түхэриг 93 мүн... центнер—4 түхэриг ... 9—12 центнер 5 ... мүнгэн, 7—9 цент... хэриг 75 мүнгэн, 7 ... доошо ургаса хуря... ажахыда 9 түхэриг 7... лоно. Тарян ажал ... мал ажал эрхилдэ... центнер тарян 4 ... мүнгэн, мал үсхэб... баритай ажахыда ... риг 83 мүнгэтэ боло...

Бэшүүрэй, Мух... Хяагтын, Улаан-Үд... дай колхозууд тарян ... ажалтай юм. Эдэ ... дунда зэргээр гект... 13,8 центнер таря... на. Эндэхи таряаш... һайнаар элдүүрилд... тарянай тогтуури... хуряажа абадагаар... суутай болоһон бай...

Үрэһэнэй шанарһаа ... рилгада ямараар ... ажалай түлөөһэн... техникэ ямараар ... оороһо тарянай ү... нэй өөрынь үнэ сэн ... байна. Республикын ... та тарянай һайн ур... ха, тэрэнэй үнэ с... луулха хэрэгтэ ажа... шад агротехническэ ... дые наринаар бари... зар тариалангаа һ... хүдэлмэри үргэнөөр ... лоно.

А. ДЕРИ...

Захааминай «Коммунизмын зам... зой ажалшад эртын... то ургамалнуудые... түсэбөө аймаг до... рүүлэн, майн 20-до... Мүнөө үедэ тэдэнэ... һолоомо түлэг дүнд... жа байна. Хоёрдохи... ниин Андрей Ху... Жигжитовэй хүтэл... тракторна бригад... лис мүрысөөндэ ү... дүнгүүдые туйлаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ... гарһаа — трактор... Дашиев, эрхилэгш... Батуев, бригадир... Жигжитов.

Д. БАЛДАНОВА...

һү ехээр һаахын түлөө мүрысөөндэ эрхимлэгшэд

ҺАНААГАА АМАРАНГҮЙ

Хүйтэн тосхондо үшөө хүрөөгүй ябахада үндэр гэгшын ургада хадхаһан улаан туг холоһоо далбан намилзажа, абаһаар лэ хүнэй анхарал татаадхидаг юм.

Һү ехээр һаажа социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн һара бүри гаргагдажа, тэрээндэ илаһан арбан түрүү һаалишадай нэрэ бэшэгдээд, улаан туг үргэгдэдэг байна. Мүнөө эндэ илажа гараһан тосхоной һаалиин фермын хүндэлэлдэ энэ туг үргэгдэһэн байгаа.

Тиимэһээ бидэ энэ фермэдэ сэхэ ошобобди. Газаа талаһаань харахада эндэхи байдал бэшэ тээхиһээ ондоо илгаагүй. Тиигэбэшье эндэмнай жэлэй ямаршье сагта һү ехээр һаадаг эрхим һаалишад олон байна. Жэшээнь, Мария Трифонова, Марьяна Колмынина, Елена Баранова гэгшэд жэл, һара бүри социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябадаг.

Энэ фермэдэ хүдэлхэеэ залуушуул дуратайгаар ерэдэг гэжэ үнинэй мэдээжэ. Юуб гэхэдэ, тэндэ хүнүүдэй һайнаар хүдэлхэ, амарха эрхэ байдал бии болгогдонхой. Дүй дүршэлтэй һаалишадынь залуу нүхэдөө һургажа, дахуулжа ябадаг, өөһэдынгөө баян дүй дүршэл тухай суглаан, семинарнууд дээрэ хөөрэжэ үгэдэг юм.

Надеено тосхоной фермэдэ бүхы үнеэдынь 18 бүлэг болгогдожо хубаагданхай. Гол һаалишадһаань гадна, тэдэниие һэлгэдэг ээлжээ ээлжээгээр амаруулха хүнүүдшье бии. Тиимэһээ һаалишан бүхэн хаһа саг соогоо амардаг.

Хэнэйшье мэдэһээр, һаалишад, малшадаар хүсэд хангагданхай байхадаал гүүртэ, фермэнүүд һайн үрэ дүн туйладаг гээшэ ааб даа. Гэбэшье тус фермын амжалтын түлхюур ганса энэ бэшэ. Үхэр малаа нарин рационой ёһоор эдеэлүүхэ, илангаяа үнеэн бүхэнэй һү шэмын гарасынь зэргээр тус тустань рацион табижа эдеэлүүлхэ гэжэ эндэхид оролдодог.

— Ондоогоор хэлэбэл, эндэ һаалишадай оролдосото ажалай ашаар, зүбөөр эмхидхэгдэһэн харууһалга, эдеэлүүлгын ашаар лэ үнеэдһээнь һүн ехэ һаагдана гээшэ.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ үхэр малынь үбһэ тэжээлээр яһала бардам хангагданхай ондо ороо. Үнеэн бүридэ үдэрэй табан килограмм сенаж (нүхэндэ даража бэлэдхэһэн ногоон үбһэн), 25—30 килограмм бурдууг, дуран соонь силос, һаагдаһан һүнэй килограмм бүхэндэ 1,5 килограмм талха тарянай зүйл үгтэдэг байгаа. Иимэ гуримаар эдеэлүүлээд байхадань үбэлдөө үнеэн бүриһөө үдэрэй дунда зэргээр 8,5—9 килограмм һүн абтаа.

Тус фермын һаалишад һү һааха, гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, мүнөө хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ дүтэлэнхэй. Жэлэй эхинһээ хойшо эндэхид хамта 1500 шахуу центнер эрхим шанартай һү бэлэдхэлэй пунктда оруулаа гэхэ гү, али түсэбөөр хараалһанһаа 500 центнерээр ехэ һү абаа. Мүн нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхадашье һү һаалияа эрид дээшэлүүлжэ шадаа.

Эндэхи һаалишан бүхэнэй ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр, бүхы хүсэл эрмэлзэлээ гарган хүдэлдэгые нэгэ иимэ жэшээ дээрэһээ хаража болоно. Тээсгэн һаалишан Мария Трифоновагай амаралтада гараха ээлжээниинь болоод байба. Теэд тэрэ оройдоол долоон үдэр амараад, эжэлэнгүй фермэдээ ерэбэ ха.

— Юундэ ерэбэш? Амаралташ дүүрэхэ үшөө үды ха юм. Амархагүй хүдэлхэм гэхээ һанаагүй ааб заш? — гэжэ фермые даагшань гайхаба.

— Минии һуужа шаданагүйб. Үнөөхи үнеэдни яажа байна ааб гэжэ һанаам ходо зобоно. Хүдэлхэм ха даа, — гэбэ һаалишан.

— Ээ, даа, шамда нэгэ тээ холо ошожо амархыешни путевко оложо үгэхые алдааб, — гэжэ фермые даагшань халаглаба.

Һаалишадай һайнаар хүдэлхынь тула колхозой правлени, партком тэдэниие зүбөөр урмашуулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Хэрбээ һаалишадай жэл соо үнеэн бүриһөө 2800 килограммһаа дээшэ һү һаагаа һаань, зуун түхэриг шан үгэдэг. Харин 2600 килограмм һаахадань — 80 түхэриг, 2400 килограмм һаахадань — 40 түхэриг шан үгтэдэг юм. Фермэнүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ илажа, жэл соо үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 2400 килограммһаа дээшэ һү һааһан фермэдэ дамжуулгын Улаан туг, 400 түхэриг мүнгэн шан барюулагдана.

Һү һаалия жэлһээ жэлдэ дээшэлүүлхын тула үнеэдэйнгээ үүлтэр һайжаруулха зэргэтэй байһаниинь элитэ ааб даа.

Гэхэтэй хамта энэ талаар Надеенэй фермэдэ горитой дутагдал бии гэжэ һанагдана. Эндэхид 1968 онһоо хойшо һайн һүтэй үнеэдэй эмэ туглануудые илгажа һайнаар түлжүүлээд, үсхэбэридэ табидаг болжо эхилһэн юм.

— Манай үнеэдһээ гараһан туглануудые ондоо отделенидэ харууһалагдадаг. Тиимэһээ тэдэнэйнгээ томо болоходонь фермэдээ асарха гэхэдэмнай, олонхинь мяханай комбинадта, тушаагдашаһан, колбаса болошоһон байдаг. Энэмнай яашье таарахагүй юумэн гэжэ һананабди. Мүнөө һүтэй байһан үнеэднай хүгшэрхэ ха юм. Тэдэнээ ямар малаар шэнэлхэбибди. Энээн тухай бодомжолхо саг ерээ. Зарим мяхалагдахаяа байһыень асарһан гунжаднай мүнөө туглаад, тус тустаа үдэрэй 10—13 килограмм һү үгэнэ, — гэжэ фермын үнинэй һаалишадай нэгэн Елена Баранова хэлэнэ.

Нээрээшье иимэ бүтэхэгүй байдалда эсэс табиха саг ерээ. Үнеэдэйнгээ үүлтэр һайжаруулаагүй һаа, һү яагаад ехээр һаахабши. Манай һанахада колхозой мэргэжэлтэд һайн үнеэдэй эмэ туглануудые илгажа, нарин харууһанда табяад, тэдэнээ алдангүй байха. Һүүлдэнь фермэдээ асаржа үсхэбэридэ табиха ёһотой. Тиигээд байгаа һаа, үнеэдынь хуу шэнэлэгдэхэ, жэлдээ фермээрээ үнеэн бүриһөө 3 мянган килограмм һү һааханъ холо бэшэ болохо һэн. Мүнөөнэйшье үрэ дүн үшөөл ехэ байха бэлэй.

Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой гурбадахи фермын һаалишад, малшад СССР-эй 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөөндэ оролсон, үнеэн бүриһөө 2400 килограммһаа бага бэшэ һү һааха уялгаяа дүүргэхэ байха. Мүнөө эндэхи түрүү һаалишад Анисья Григорьева, Ольга Павлова, Анна Зайцева гэгшэд һара бүри һү һааха даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ.

В. ИСТОМИН.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭМӨӨР АЖАЛЛАН...

Гүрэльбын һүнэй фермэдэ хэдэн жэлэй туршада Д. Л. Дондопов һаалишанаар ажаллана. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада энэ нүхэрнай даажа абаһан үнеэн бүриһөө 5000 килограмм һү һааба. Ажал хүдэлмэридөө эзэн ёһоор хандаһанайл ашаар нүхэр Дондопов иимэ амжалтануудые туйлажа, ажахы соогоо мэдээжэ болоо бшуу.

Үнгэрэгшэ жэлдэ нүхэр Дондопов хаража байһан үнеэдээ залуу һаалишан Ольга Шадаповада дамжуулан үгөөд, өөрөө түрүүшынхеэ туглаха гунжадые абаһан юм. Доржо Лубсанович гунжадые һайнаар харууһалбал, бэеэ хүсэһэн үнеэдһээ дутуугүй һү һаажа болоно гэжэ бодото дээрэнь элирүүлбэ. Жэлэй туршада гунжан бүриһөө 4000—4500 килограмм һүн һаагдажа болоно. Мүнөө үедэ сүүдхын туршада эдэ гунжадһаа 24—25 килограмм һүн һаагдана. Гүрэльбын һүнэй фермын нэгэшье һаалишан иимэ дүн энээнһээ урда туйлаагүй юм.

Ажахымнай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргажэлтэд ниитынгээ малда үбһэ тэжээлэй найдамтай үндэһэ һуури байгуулха, малай үүлтэрые һайжаруулха хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулдаг болонхой. Эдэ бүгэдэ шухала ажалые зүбөөр эмхидхэжэ шадаһанай, һаалишад болон малшад даажа абаһан хүдэлмэридөө харюусалгатайгаар хандадаг болоһоной ашаар ажахыдамнай һү һаали нилээдгүй дээшэлээ гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Иимэ амжалта һаалишан Дондопов яагаад туйланаб гэжэ тобшохоноор хөөрэжэ үгэмөөр. Доржо Лубсанович үнеэдээ нэгэ хэмдэ һаадаг гуримые наринаар сахидаг. Тэдэнээ эдеэлүүлхэдээ хэды шэнээн һү үгэд... зангыень хараадаа аб...

— Туглаһан гун... бөөр эдеэлүүлэн һаа... наринаар сахиха хэр... жадай һүеэ та... тула тэдэндэ номгохо... ха шухала. Тиигэбэл ... һөө ехэ һү һаажа бо... Доржо Лубсанович ... хэлэдэг.

Үнгэрһэн дүрбэ һар... да һаалишан Дондоп... шынхеэ туглаһан гу... һөө 1584 килограмм ... абаба. Түсэбтэ таб... хоёрдохи жэлдэ Дорж... вич хаража байһан ... һөө 4000 килограмм ... социалис уялгатай. ... хэриг энэ нүхэрэй хэ... дөө гүйсэд хүрэхэнь ...

С. ХА...

«Байкал» ...

партбюрогой с...

Хада-Алтайн Автономито Республикын 50 жэлэй ойе угтуулан

ХАДА-АЛТАЙ. Шебалинска районой «Эдиганский» совхозой Еландинска фермын ахалагша ямаашан Марат Саркович Бичаков ямаадай энэ жэлэй үбэлжэлгые урагшатайгаар үнгэргөө. Тэрэ 460 ямаадые харууһалдаг. Мэнэ һаяхан ямаадай хөөбэриие һамналга дүүрэе. Ямаан бүриһөө дунда зэргээр 360 грамм хөөбэри абтаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ. ахалагша ямаашан М. С. Бичаков.

ТАСС-ай фотохронико.

ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ЕХЭ ГУЛАМТА

БГПИ-иин 40 ЖЭЛЭЙ ОЙ ГҮЙСЭБЭ

...дай түрүүшын эрдэмтэ Доржо Банзаровай ...үһэн БГПИ-иин нээгдэһэнһээ хойшо 40 ...эбэ. Энэ хадаа буряад арадай түүхэдэ дээ... олгодог түрүүшын һургуули мүн.
...шадарай нютагуудта ажаһуудаг хүн зон ...мунхаг байдалтай һэн гэжэ мэдээжэ. Үзэг ...эхэгүй ябадал, халдабарита үбшэн, мухар ...нэр хүнние харшалан доромжололго — ...иимэ байдал Октябриин хубисхалай ила... хүрэтэр байһан юм.
...тал Агуудхэ Октябриин илалтын һүүлээр, ...ис партиин ударидалга доро хүдэлмэришэн ...үрүү үүргэ бэелүүлһэнэй ашаар Совет за...дажа, Буряад орондо соёл болбосорол, эр... һургуули дэлгэрээ.
...дай АССР-эй бии болоһон жэлдэ, ондоо...нэхэдэ, 1923—1924 онуудай һуралсалай жэл... республикада хоёрдохи шатын оройдоол 12 ...да 1.107 һурагша ном үзэдэг һэн. Тэдэнэй ...нь буряад яһатан байгаа. 1923 ондо ород, ...рһэн хойно буряад педтехникум нээгдэһэн ...Гэбэшье тэдэ педтехникумүүд һургуулинуу...анууудаар гүйсэд хангажа шададаггүй һэн. ...эдэ, багшын тусхай мэргэжэлтэй хүнүүд ...утаа хомор байгаа бшуу. Ушар тиимэһээ ...кымнай хүтэлбэриин зургаанууд зохисотой ...үдые баталан абаһан байна. Жэшээнь, Буряадай обком болон БурАССР-эй Ара...ссарнадай Совет 1926 ондо Эрхүүтэй гү...иверситедэй педагогическа факультедэй ...буряад таһаг нээхэ гэжэ шиидхэбэри гар...

...жэлэй туршада буряад таһагые 23 хүн ...гараа һэн. Тэдэнэй дундаһаа эрдэмтэд, ...эй болон БурАССР-эй һургуулиин габьяа...шын солодо хүртэһэн, партийно-совет хүтэл...эд болозжо ургаһан нүхэд байха. Хэлэ бэ... эрдэмэй доктор, профессор Т. А. Бертагаев, ...эрдэмэй доктор П. Т. Хаптаев, педаго... эрдэмэй кандидат, доцент А. П. Панчуков, ...эй һургуулиин габьяата багшанар С. М. ..., А. М. Убутунов, Д. П. Егоров болон бусад буряад таһагые дүүргэжэ гараһан намтар-

Республикымнай партиина организаци гушаад онуудай гаража байха үеэр өөһэдтөө дээдэ һургуулитай болохын тула ябуулга хэжэ эхилһэн. Тэрэ ябуулгань РСФСР-эй дээдын зургаануудта һайшаагдажа, 1932 ондо республикын ниислэл хотодо түрүүшын институт — БГПИ нээгдэһэн түүхэтэй.

Буряадай багшанарай институт 40 жэлэй туршада хүдэлхэ зуураа, Сибирь болон Алас-Дурна зүгтэхи эгээл томо дээдэ һургуулинуудай нэгэн болоо.

ДҮШЭН ЖЭЛЭЙ ТУРШАДА

Мүнөө үедэ эндэ 4.297 студент һурана. 40 жэлэй туршада 11 мянган багшанар манай институт дүүргэжэ гараһан. Тэдэнэр Буряад орондо соёл гэгээрэлэй горитойхон хүдэлмэри ябуулжа, соёлой хубисхалай илаха хэрэгтэ айхабтар ехэ хубитаяа оруулһан. Манай институт дүүргэжэ гараһан нилээн олон нүхэд орден, медаляар шагнагдаһан, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багшын солодо 90 хүн, БурАССР-эй һургуулиин габьяата багшын нэрэ зэргэдэ 300 хүн хүртэһэн домогтой.

Пединститут дүүргэжэ гарагшадай дундаһаа 100 гаран хүн эрдэмэй ажал ябуулагшад болоһон. Эрдэмэй олон доктор болон кандидадууд СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин таһагай Буряадай филиалда, Зүүн Сибириин технологическа, Буряадай хүдөө ажахын, Зүүн Сибириин соёлой институдуудта, Москвада, Ленинградта, Эрхүүдэ болон бусад хотонуудта ажаллажа байдаг. Манай институдай 258 багшанарай хахадһаа олонхинь БГПИ дүүргэһэн юм.

Манай институдта хабаатай тоо, баримтануудые сасуулжа үзэхэдэ угаа һонин байдаг. Тоо, баримтаар элбэг статья уншахада һонигүй байдаг гэжэ зарим нүхэд тоолодог. Теэд би тус бэшэг соогоо тэдэние дурдаагүйдөө аргамгүй. Хараад үзыт даа. 1932—1933 онуудай һуралсалай жэлдэ эндэ оройдоо 22 багша хүдэлжэ байгаа. Харин 1971—1972 онуудай һуралсалай жэлдэ 258 багша хүдэлнэ. Тэдэнэй дунда найман доктор болон профессор, эрдэмэй 80-аад кандидат, 55 доцент болон бусад зэргэтэн бии.

БГПИ-дэ наһажаалшье, залуушье эрдэмтэд олон. Профессорнууд Н. П. Егунов, Н. И. Иванов, Т. Н. Гаханов, доцентнэр П. И. Бартанов, В. А. Абрамов, И. А. Дуринов, Д. Д. Амоголонов, П. И. Хайдуков, С. Е. Зенин болон бусад 30 гаран жэлдэ багшын, эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэриие ябуулһан. Институдай түрүүшын ректор байһан М. А. Хабаев 40 гаран жэлдэ дээдэ һургуулинуудта хүдэлжэ ябана.

Мүнөө БГПИ-дэ түүхэ ба хэлэ бэшэгэй, физико-математикын, биолого-химиин, хари хэлэнэй болон спортивна факультедүүд бии. 22 кафедра һуралсалай хүдэлмэри эмхидхэн ябуулна.

Институдай коллектив научна хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулдаг байна. 40 жэлэй туршада манай багшанарай шэнжэлгын статьянуудые багтааһан 37 ном хэблэгдэһэн. Эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэридэ студентнэршье олоороо хабаададаг. Мүнөө үедэ студентнэрэй научна бүлгэмдэ 300-аад хүн тоологдоно. Студентнэрэй шэнжэлгын хүдэлмэриие бэлэдхэл һайнтай багшанар хүтэлбэрилдэг.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн гүйсэһэн жэлдэ манай институт КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй дурасхаалта тугаар шагнагдаһан байгаа. Хэдэн олон багша гүрэн түрынгөө дээдэ хайрада хүртэнхэй. Жэшээнь, доцент О. А. Нечаева Октябриин Революциин орденоор шагнагдаа юм.

«Байгалай долгин» гэжэ студентнэрэй уран һайханай ансамбль холо, ойрын нютагуудаар суурхаһан. Студент-артистнар имагтал республика соогоо бэшэ, мүн хүршэ областиин нютагуудаар ябажа, концерт харуулдаг, радио болон теледамжуулгада хабаададаг.

Манай институдай дэргэдэ научно-педагогическа, юридическэ эрдэмэй арадай университедүүд эмхидхэгдэһэн. Мүн баһа студентнэртэ ниитын мэргэжэл олгодог факультет, залуу лекторэй һургуули хүдэлдэг байха юм.

Институдай профессорнууд болон багшанар, илангаяа коммунистнар ниитэ-ойлгуулалжын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Манай багшанарай хүсөөр республика дотор жэл бүри 2 мянган лекци уншагдана. Багшанар, студентнэр «Знание» бүлгэмэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Мүн баһа РСФСР-эй педагогическа бүлгэмэй, республикын Гэгээрэлэй министерствын коллегиин хүдэлмэридэ манай эрдэмтэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха үялгатай байһанаа мэдэрдэг.

Институдай коллектив һуралсалай болон научна хүдэлмэри ябуулхадаа, ерээдүйн багшанарта мэргэжэлэйнь талаар һайн бэлэдхэл үгэжэ, тэдэнэй политическэ хүмүүжүүлгые улам бүри һайжаруулха зорилго табидаг. Тэрэ талаар һүүлэй үедэ горитойхон хүдэлмэри хэгдэнэ. Илангаяа студентнэрэй һуралсалай болон хүмүүжүүлгын практикые һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ анхарал ехээр хандуулагдана. Юуб гэхэдэ, практика хадаа студентнэрые багшын мэргэжэлдэ дуратай болгохо аргануудай нэгэн ха юм.

Бидэнэр институдайнгаа ойн баярай һайндэрые тэмдэглэжэ байхадаа, СССР-эй бии болоһоор 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула бэлэдхэл хэнэбди. Студентнэрэй һуралсалые, хүмүүжүүлгые, мүн эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэриие эрид һайжаруулха зорилго бидэнэй урда табигдаһаар.

И. БАТУДАЕВ,
БГПИ-иин ректор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: БГПИ-иин 1-дэхи байшангай дэргэдэ Д. Банзаровта табигдаһан хүшөө.

...УРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй болон Сүхэ-Баатарай нэрэмжэтэ үйл... бэлшэртэ (почтамтын байшангай урда) оршодог ордон соо ...ндо БГПИ нээгдэһэн. Мүнөө тэндэ спортфак хүдэлнэ.

МАРТАГДАШАГҮЙ ЖЭЛНҮҮД

Дээдэ һургуулида һуража, хамтын байрада байрлажа, олон нүхэдтэеэ сэсэ буляалдан, студентын табагһаа «хааша халбагадажа» үзэһэн хүн тэрэ үе сагаа наһаараашье мартахагүй. Студенческэ ажабайдал хадаа хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, алба хаагшадай хүүгэдые «бэлдэжэ», совет интеллигентнэр болгожо гаргана бшуу.

Дээдэ һургуулида һурахаяа ороһон эдир хүн имагтал эрдэм шудална бэшэ, мүн үзэл бодолоороо хүмүүжэнэ, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадажа һурана. Мүн баһа шэнжэлгын хүшэрхэн хүдэлмэриин түрүүшын амта танижа абана. Шэнжэлгын хүдэлмэридэ эдиршүүлые студенческэ научна бүлгэм зоригжуулдаг. һуража байхадаа, научна хүдэлмэриин амта таниһан олон нүхэд саашадаа эрдэмтын зам шэлэдэг. Жэшээнь, эдэбхитэй студент ябаһан С. Бабушкин мүнөө Буряадай ниитын эрдэмэй институдта хүдэлнэ. Энэ нүхэрнай студенческэ научна бүлгэмэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байгаа бшуу. Арадай ажахыда туһатай шэнжэлгэ студентнэрэй хүсөөр хэгдэнэ. Жэшээнь, биолого-химиин факультедтэ һурадаг Б. Намзалов гэгшэ Оронго нютагай набтар газарые шэнжэлээ һэн. Тэрээн тухайгаа һайн элидхэл бэшээд, тэрэнь студентнэрэй научна конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Удаань тэрэ элидхэл студентнэрэй научна согсолбори соо хэблэгдээ һэн.

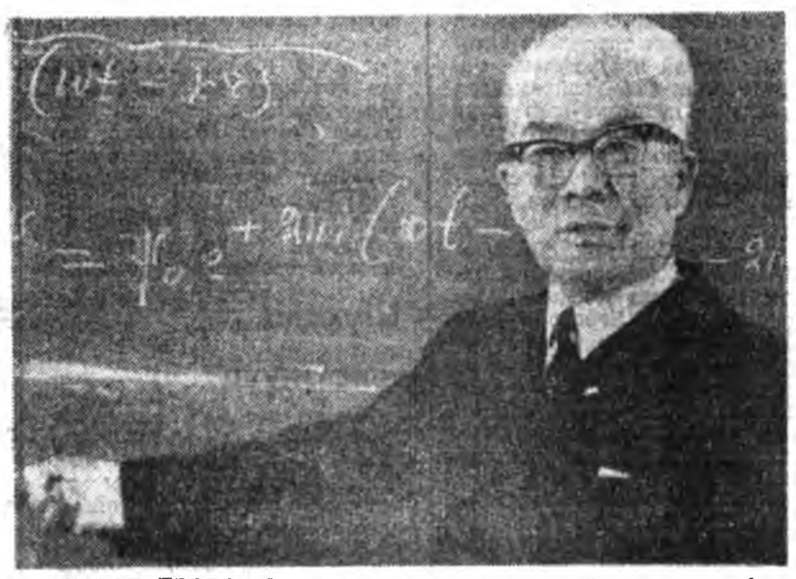
Юрэдөө, һуралсал, элдэб һонин хэшээлнүүд, спорт, уран һайханай бүлгэмэй хүдэлмэри, ямар нэгэн классые гү, али хүүгэдэй клубые шефтээ абалга — эдэ бүгэдэ студентын бүхы сагые «эдидэг». Эдэ бүхы хүдэлмэриень институдай комсомолой болон профсоюзай эмхинүүд хүтэлбэрилдэг гээшэ.

БГПИ-иин комсомолой эмхи түрэл институдайнгаа мүндэлһэн жэлдэ бии болоһон. Тиимэһээ баһал өөрынгөө 40 жэлэй ойе тэмдэглэлсэжэ байна.

Манай комсомолшууд республикынгаа ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг. Барилгын отрядта хүдэлһэн студентнэрэй гараар бодоһон хашаа, гэрнүүд Хяагтын, Улаан-Үдын аймагуудта байха.

Комсомолой эмхи дүшэн жэлэй туршада хүмүүжүүлгын, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха талаараа нилээн ехэ дүршэлтэй, өөрын һайн заншалтай болоо. XXIV съездые һайнаар угтахын тула ехэ амжалтатайгаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө БГПИ-иин комсомолой эмхи ВЛКСМ-эй ЦК-гай дурасхаалта лентээр шагнагдаа һэн.

В. ПЫКИН,
ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: физико-математикын эрдэмэй доктор, профессор Н. И. Иванов хэшээлдээ.

НОМУУД, НОМУУД...

Институдайнгаа мүндэлһэн жэлдэ манай библиотекэ бии болоһон түүхэтэй. Эрхүүгэй университедһээ, Хяагта хотын библиотекэһээ ном үгтэһэн юм.

Мүнөө манай институдай библиотекэдэ 326.735 ном тоологдоно. Ерэ гара мянган хэһэгынь — учебнигүүд. Англи, немец, француз хэлэн дээрэ номууд, журналнууд байха. Мүн нютаг ороноо шэнжэлэлгын таһаг бии юм. Тэндэ 2790-ээд ном буряад хэлэн дээрэ бии.

Һуралсалай хоёр байшан соо хубааһан библиотекэмнай бүхы дээрээ долоон зуу гаран дүрбэлжэн метр талмай эзэлнэ. Библиотекэ дүрбэн абонементтэй. Номой хадагаламжын сантай абонемент багшанарые хангадаг. Үшөө хэблэлэй абонемент гэжэ байха Нүгөө хоёрынь студентнэрые хангаха шэглэлтэй. Мүн баһа студентнэрэй уншалгын зал байха. Тэрэмнай жараад һуурита́й.

Гадна библиографиин таһагта ямаршье ном тухай мэдээсэл абажа болохо юм. Эндэ библиографическа заабари, энциклопединүүдые олохот. Баһа каталогиин таһаг байха. Эрдэмэй ямар асуудалаар, ямар ном али таг дээрэһээ олохоб гэһэн мэдээсэл тусхай карточканууд дээрэ бэшээтэй. Мүн тиимэ бэдэрэлгые хүнгэдхэхын тула предмедүүдэй алфавитна заабариин дэбтэр хэгдэнхэй юм. Тус дэбтэрые «шэнжэлэлгын түлхюур» гэжэ нэрлэдэг. Жэшээнь, хэрэгтэй темэеэ алфавидаар бэдэржэ олоходо, каталогой ямар нэгэн таһагые заагаад үгэхэ. Тэндэ ошожо, карточканууд дээрэһээ хэрэгтэй номойнгоо нэрэнүүдые бэшэжэ абаха юм. Юрэдөө, библиотекын тус таһагта студентнэрэй саг арьбалхын, ажалыень хүнгэдхэхын тула горитой юумэн хэгдэдэг.

Тиихэдэ кафедрануудай дэргэдэ библиотекэнүүд бии юм. Тэдэнэр баһал студентнэрые хангадаг. Институт соо бүхы дээрээ долоон тусхай кабинет, гурбан зал бии.

Институдайнгаа дүшэн жэлые тэмдэглэн, СССР-эй бүридэһөөр 50 жэлэй ойе угтуулан, манай библиотекын хүдэлмэрилэгшэд ажалаа улам бүри һайжаруулха зорилготой.

Г. ГЛАДКОВА,
библиотекые даагша.

ҮДЭШЭЛЭН

Этюд

Хүхэ номин огторгойн хүбөө дээгүүр хүбэн сагаан үүлэнүүд һэмжэрэн улайжа, үдэшэшье дүтэлөө гэһэн мэтэ.

Агаар ехэ номгон. Гансал һулахан һэбшээн Үдэ тээһээ ерэжэ, уляаһанай нялха ногоон набшые шэбэнэлдүүлэн үлеэгээд абана.

Үйлсөөр хүн зоной олон гээшэнь! Дулаан сагай янзын һайхан үнгэ дүүрэн ехээр сэсэглээд, энда тэндэ сэсэрлиг модон соо хоёр хоёроороо инаг дуранай гайхамшаг мэдэрэлдэ абтаһан жаргалта хүбүүд, басагадай шарайнуудые үзэһэн мэтэб.

Наран улам улайжа, ойгоор бүрхөөгдэһэн хада уулануудта дүтэлнэ. Агаар һэрюугээр амилан, наранай орохын урда тээхи ойро зуурын үзэсхэлэн гоё үе саг бүхы байгаалиие эзэлбэ.

Һандали дээрэһээ бодобоб. Бабушкинай үйлсэ зубшан, Үдын хүүргэ тээшэ ошоходом, агаарта дэгдэһэн тооһон нюдэндэ үзэгдэшэгүйшье һаа, наранай һүүлшын элшэһээ улаабтараар үнгэтэн байгаа бэлэй. Эгээл энээхэн үе сагта ехэл дуратайб. Бүхы шууяан, хүүеэн холодошоһон мэтэ. Гансал өөрынгөө һанал бодол соо умбашоод, байгаалиин үзэмжэ һайхантай ниилэшэһэн мэтэ болоод ябахада, хүнэй зүрхэ сэдьхэл эгээл һайн һайхан мэдэрэлээр халидаг бэшэ аал!

Хүн бүхэнэй наһан соо ушардаг олон тоото хабарнууд бултадаа ондо ондоо байдаг ха юм. Хабар бүхэнэй хододоо шэнээр ерэдэгые манай ойлгоо, ойлгоошьегүй һаа, манда ямаршьеб нүлөө үзүүлдэг бэшэ аал?

Юугээшье ойлгоогүй ябатарни, хотын шулуун үйлсэдэ боро хараан буушанхай. Үдын хойто бэе олон тоото галнуудаар һубагтан яларшоод байба.

Хүүргэ дээрэ зон үсөөн. Үдын уһанай нюруу дээрэ электрын галнуудай толон миралзан харагдана. Нэгэ хэды болоод лэ, трамвайн шуугаатайгаар үнгэрхэ дуулдана.

Эрье руу бууһаб. Долгин аалиханаар эрье альгадаад, намда юуншьеб шэбэнэһэндэл, шолшогоноод ошожол байна.

Хабарай үдэшэ... Май һарын сэлмэг энэ үдэшэ; урданай зоной хэлэһээр, хүхын дуунай богонихон хаһын эхин ха юм. Мүн мүнөөдэр би 23-дахи хабараа золгожо байнаб. Энэ болотор бөөмэйлжэ, урдаа харан абажа ябаһан бүхы ами наһанаймни хэрэгтэ, мүн ажалда уряалһандал, энэ 23-найм хабар хүхын дуута олон үдэшэнүүдые намда бэлэглэхэл. Иимэ үдэшэнүүд — ажамидаралай гүн далай. Тэрээн тээшэ бидэ ходол эрмэлзэжэ ябадаг бэшэ гүбди? Энэ болотороо, юуншье тухай гүнзэгы һайнаар бодонгүй, үнгэрэн ошохо наһанай эсэсэй дүтые ойлгонгүй ябаһамни голхормоор байгаа һэн.

23-дахи хабар. Энэ һайхан үдэшэ долгиной шэбэнээе шагнан һууханаа, бэшэгдэһэн мүрнүүд һанагдана:

Аляа түргэн эхин багтаа
горхон,
Аалин номгон эсэс дээрээ
тэрэл.
Инмэл мэтэ манай наһан
баһал,
Инраг болоһон хүнэй бэеын
шадал.
Өө-мөөгүй аалияр нэгэтэ
үнгэрһэн,
Өөрэгүйхэн шоройн обоо үлөө
һэн.
Нэгэнэй наһан хайра хүлеэн
байһандал,
Нарһанай шэлбэһээ
шүүдэрлэһэн дуһал...

Оройшог болоо. Би бодоноб. Хорин гурбанайнгаа хабартай уулзаад, шэнэжэн һэргэһэн мэтэ, үдэр бүриингөө жэжэ-жожо үймөөндэ бусахадаа, тэрээн соогоо нэгэ гол шухалыень ойлгодог болохо шэнгиб...

Агаар һэрюун. Зөөлэн һэбшээн Үдэ тээһээ ерээд, уляаһанай нялха набшые шэбэнэлдүүлэн, юуншьеб тухай намда хандана. Ябажал ябанаб. Аяар холо огторгойн гүн соо һоо мүшэд ялалзан һэринэ. Һүни ерэбэ ха юм. Би яаранаб. Гэртэмни ажал хүлеэнэ. Методикоор нэгэ конспект табиха һэм. Үглөөдэр ород хэлээр шалгалта... Би яаранаб.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
4-дэхи курсын студент.

САСУУЛАЯ, ЖЭШЭЭЛЭЕ!..

(Тоо, баримтанууд)

☆ 1932 оной февраль һара соо БГПИ нээгдэһэн. Этэээл түрүүн гурбан факультет байгаа: ород хэлэнэй ба литературын, физико-математикын, биолого-химиин. Бүхы дээрээ 126 студент һуралсадаг һэн.

☆ 1937—1938 онуудай һуралсалай жэлдэ 453 хүн һураа.

☆ 1971—1972 онуудай һуралсалай жэлдэ БГПИ-дэ табан факультет, 22 кафедра 4297 студентые эрдэмээр хүмүүжүүлнэ. Мүнөө БГПИ-иин нэгэ факультедтэ хэдэн ондоо мэргэжэлтэд бэлдэгдэнэ. Жэшээнь, түүхэ ба хэлэ бэшэгэй факультет иимэ таһагуудтай: ород хэлэнэй ба литературын; түүхын; буряад хэлэнэй ба литературын.

☆ БГПИ-иин комсомолой эмхиин бүридэлдэ хоёр мянга гаран комсомолшууд бии юм.

☆ 1050 студент ДОСААФ-ай гэшүүд.

☆ БГПИ-дэ 150 лекторые нэгэдүүлдэг студентнэрэй лекторскэ бүлэг хүдэлнэ. 1970—1972 онуудта 600 гаран лекци хото, хүдөө нютагуудта студентнэрэй лекторскэ бүлэгэйхидэй хүсөөр уншагдаа.

☆ Студентнэр уран һайханай бүлгэмдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. «Байгалай долгин» гэһэн ансамбль жэлдээ 20—25 концерт олоной урда табидаг.

☆ БГПИ-дэ ФОП (ниитын мэргэжэл олгодог факультет) эмхидхэгдэһэн. Тэндэ уласхоорондын, шажанда эсэргүү асуудалаар лекци уншадаг шадабари олгодог таһаг хүндэтэй болонги. Мүн баһа хатар зааха мэргэжэлтэд, фотографууд бэлдэгдэнэ. Ниитын мэргэжэл олгодог факультедтэ бүхы дээрээ 800-аад студент һуралсадаг. 72 хүндэ элдэб мэргэжэл олгоһон дипломууд барюулагдаа.

☆ 1971 ондо Буряадай АССР-эй гушаад ондоо барилгада 450 студент хүдэлһэн юм. Жэл бүри 700 шахуу хүн хүдөө ажахын хүдэлмэридэ гаража, колхоз, совхозуудай таряа хуряалгада хамһалсадаг.

☆ БГПИ-иин багшанарай үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн ниитын университет арбан нэгэдэхи жэлээ амжалтатайгаар хүдэлнэ. Тэрэ университет олоной дунда научно-педагогическа эрдэм дэлгэрүүлхэ зорилготой юм. Жэшээнь, завучудай, классай хүтэлбэрилэгшэдэй, түрэлхидэй, эхин классай багшанарай болон бусад факультет бии. Хамта дээрээ 10 факультет хүдэлнэ. Бүхэсоюзна харалгын болоходо, Россиин федерациин арадай университедүүдэй дунда эрхим гэжэ тоологдожо, БГПИ-иин ниитын университет тусхай дипломоор шагнагдаһан. Арбаад мянган хүн эндэ эрдэмээ дээшэлүүлээ.

УРАН ДУУНАЙ УРАСХАЛ

Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ пединститутта һурагшад ...тал багшын мэргэжэл олоһо гарадаг бэшэ. БГПИ хадаа ...хы ажалтай интеллигенциин олон түлөөлэгшэдтэ ажабай... путёвко барюулһан байха юм. Жэшээнь, поэдүүд Ц-Б. ...маев, Ч-Р. Намжилов, Б. Цэрэндэлэгэй, З. Томбожабай, Тапхаев, Г. Дашабылов, Ц-Х. Хубитуева болон бусад олон ...д Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ институт дүүргэһэмди гэ...омогтойгоор мэдүүлхэ.

Мүнөөшье бэшэдэг, гуурһанай хурдание туршадаг залуу...л БГПИ-иин буряад хэлэ, бэшэгэй таһагта һуража байна. ... Цыденов, Ц. Цырендоржиев, С. Бабуев, С. Дашиева, ...Цыбенова гэгшэд эдэбхитэйгээр бэшэдэг, 1957 оной декабрь ...эхи табигдаһан «Залуу наһан» гэжэ гар бэшэмэл журнал ...алсадаг байна.

Нээгдэһээр 40 жэлэйнь ойдо зорюулһан хуудаһандаа ...ПИ дүүргэһэн, мүнөө һуража байһан поэдүүдтэ, бэшэгшэд...рэ үгэнэбди.

—□—

Ц-Б. БАДМАЕВ,
1946—1950 онуудта һураһан.

Бүхы наһаараа үритэйбди

...н бэлиг
...хилхэ хизааргүй хүсэлтэй,
...э зоригтой,
...дэ бидэнэр сугларалди.
...н долоон
...тагай хүбүүд, басагад
...ай һүүлээр
...дэ түрүүн танилсаалди.
...ө дайн
...э Оронниеэм һандараагаа,
...он нюсэгэн,
...рхэшээлтэй үе саг бэлэй.
...рэй олонхид
...рэгһээ ерэһэн
фронтовигууд,
...е үзэһэн,
...иин үнэртэй нительтэй.
...и, философи
...удалха, добтолхо гээшэ
...ын урдаһаа
...када орогшоһоо бэрхэтэй.

Одер мүрэн
бэеэрээ гаталһан хүбүүд
Ото һүниндөө
номоо үзэгшэ бэлэй.
Хоолнай гэхэдэ,
хүсөөг хара хилээмэн,
Хубсаһа хунарнай —
хуушан, хадхаһан үлдөөсэ.
Зүгөөр тиибэшье
тэрэ холын жэлнүүдни
Зүрхэ сэдьхэлдэм
мүнхэ нарандал үлөөгшэ.
Эрдэмэй харгы
элдэб тээшээ асатадаг,
Энхэ заяагаа
эрэ бэрхэдээ олоогүйбди.
Баха шадалаа
бидэндэ дууһан бэлэглэһэн
Багшанар,
тандаа
бүхы наһаараа үритэйбди.

—□—

Базар-Сада ЦЫДЕНОВ,
4-дэхи курсын студент

ГАЗАА ХАБАР

...а хабар...
...нна хүнүүд гудамжаар.
...а хабар...
...ал сэдьхэлни үйлана.
...ртайхан үнгэрнэ
...аган, зохидхон басаган.
...л дуран,
...р, жаргал, гуниг
...ар сагаар
...а соогоо ерэнэ.
...у наһан

Заяа хубияа магтан,
Мандаһан үдэртэ
Магтаал дуугаа үргэнэ.
Залуу наһанай
Зам харгы тээшэ
Дуудана, уряална
Дууша залуу басаган,
Үе наһанайм
Үнгэрһэн жэлнүүдые һануулан,
Ирагуу гоёор
Илдам хүүхэн энеэнэ.

Эдирхэн дүүхэйм
Энэ арюун мэдэрэлые
Эрын хэмэй
Элиг наадантай холин,
Түрүүшын дура,
Түшэгэнэһэн зүрхэнэй сохисые
Анхаржа ойлгонгүй,
Арилан ошоноб һэшхэлгүй.
Ногоорһон модод
Номгон гудамжа дамжан,
Эхэ байгаалиин,
Эрьесэ дабтан байхадань,
Үдын нарһн
Үрхэ дээрэ мандажа,
Хабар сагай
Халуун элшээр наадана.
...Газаа мүнөө
Гасаланта, жаргалта хабар.
Гансал зүрхэмни
Гажарна, хэниишьеб үгылэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Байгалай долгин» ансамблиин хатарай бүлэг.

Цэдэн ГАЛСАНОВ

ДЭЭДЭ ОНГОСТОЙН СЭНГЭЛИГТЭ

ХАБАРТАЙ УУЛЗАЛГА

Хатуул байгаа даа үбэл мүнөө...
Хабарни, шамаяа хүлеэжэ ехээр ядааб.
Тинһээр-яаһаар ерэхэдэш, үнэһөөд,
Тэбэрин-тэбэрин,
шэбэнэн-шэбэнэн дабтааб:
«Ягаан тэрэнгиеэ һалбаруулбаш,
ухайш даа.
Янзын сэсэгүүдээ задаруулбаш,
һайнш даа..
Харин, нлдам хабарни,
поэдтээ ши
Хэшэг, энжэ,
бэлэг —
юу асараабши?»
Харюугай орондо хабарынь энеэбхилбэ,
Хамарайнгаа һарнайтар мэшэээбэ:
«Ургыгаа эльбэн,
уураһаа хүртэн байхадаа,
Уларил байгаалиар
ундаа харяан һуухадаа,
Ушөө юугээр дутаабши, поэт?
Үгэээл мүлихөө мэдыш һэргээд!»
Тингэжэ мохооходош, би эшээд,
Тэбэрин шамаяа, шүлэгөө бэшээб...

САҺАНАЙ ҮХЭЛ

Саһан мордобо наһаяа бараад,
Сагаан һүөөрөө садхаан газараа.—
Энэ ашыень тала харюулаад,
Элбэг дэлэнгээ дэлбэрэн задараа.

Саһаг дабаанай оройгоор мүнхэрэг лэ,—
Саадай модод долгитон гүлгэтэг лэ.
Сэсэрлигшэ хүгшэн
залуудаа тэхирэг лэ,
Сэсэгээ тариг лэ,
саадаа сэбэрлэг лэ.

Саһан мордобо,—шаналаад яалай!
Сагаан хаданууд, юундэ уйлалдаабта?

Наранда игаажа һуухатнай—заяалай,
Набша намаагаар наадажа найрлыта.

Саһан майлада шархняа хатааба гү? —
Сагаан үүлэд лэ сошоһондоо зөөгөө.

Саһанай нүгшэһэн үдэр—
горхоной түрэһэн үдэр.

Саһан үхэлөөрөө
хабарта ами үгөө!

ЖЭМЭС ТАРИГШЫН ҮГЭ

Ая — гангын хангал
алтан гургалдайе һогтоодог,
Артистын алдар
аляа басагадые обтоодог...
Жэншэн хабарни,
жэдэнгүй, сэхыень хэлэлши:
Жэмэсээр бэшэ һаа,
юутээр шамаяа шэмэхэмниб?...
...Ажалаар үшөө,
ажалаар шамаяа шэмэглэхэб,
Анхарал, энхэрэлээр
байгаалиие эзэмдэхэб.
Сэсэрлиг соомни
сэсэг жэмэсүүд эрбэлзэхэл,
Сэлтеэн талынхиһаа
шэмэтэй томоор эдеэшэхэл.
Хэлэһэн лэ сагтам —
хүйтэн үбэл хайлахал,
Хэмгэһэн лэ хэмдэм —
хэнзэ нажар найрлахал!
Тингэ гэхэдэмни —
тэнгэри хураар һайлахал,
Ингэ гэхэдэмни —
инаг дураар дуулахал!
Алирһанай орондо
альма томоор улайхал,
Үлзөөргэнын орондо
үзэм, лимон дарайхал!
Улааганамни
улаалзайн шэнээн болохол,
Үхэр нюдэмни
үндэгэнэй шэнээн тобойхол!..—
Үбэл зунгүй
үнэржэнэл сэсэглигни,
Хабар намаргүй
халюурнал сэсэглингни,
Алишье сагта
наранай гэрэл буляана,
Анхарални,
ажални
арбижал, үрэжэл заяана.

НАРАН СЭСЭГ

Наран сэсэг тарижа байхадам,
Намайе ятараа шэртээ бэлэйш?
Номгон һүни нойртоо баригдахадам,
Ногоохон эшыень хулгайшаар эльбээш...

Тэрэ гэһэнһээ хойшо сэдьхэлни
Тэнсэлгүйгөөр бусалдаг болошоо.
Тэрэ гэһэнһээ — наран сэсэгни
Тэнгэри өөдэ тэгүүлэн ургашоо.

Зүрхэн сооһоомни байд гээд лэ
Зүгын баладли амтан гутадаг.

Сэсэрлиг соомни дуран сэсэглээд лэ,
Сэлсэгэр түхэреэн шарайеш һануулдаг.

Намһаа үндэр аад, наран-сэсэгни
Наранай хаанаш һаань алдадгүй олоно.

Хабхар һүнинн һарата зүүдэмни
Хаана хоюош һааш алдадгүй ононо.

Наран сэсэгээ тарижал байхаб, —
Намда шимни хулгайшаар атаарханаш...
...Наран сэсэг — бишни гээшэ хаб,
Наран шэнгеэр шимни туяарнаш!

Хурим дээрэш
хашамал жэмэс шүүһэтэйд,
Хүрьгэн хүбүүнэй шулһэ
гоожуулхань байна
Газар дээгүүр
галтама алирһа этээд,
«Гашуу-ун!..» — гэжэ шамаяа
таалахань байна.
Үетэн үхидшни
айлшадыеш үймүүлээд,
Үен, һолонгонууд шэнги
хотиролдохонь байна.
Үльмы доогуураа
үхэр нюдэ үйрүүлээд,
Үмхэн, амталан, жажалан,
хатаралдахань байна.
Августын һэбшээн
жэмэсэй хангал һэбеэд,

ШИНИИ СЭСЭРЛИГ СОО

Ара Хуһатаар —
аалин дүүлин байхань.
Амтан мёдто һарашни
агаараар дэбеэд,
Айдар дураншни
тааран гааран байхань.
Түрэ дээрэш
түйсэтэй шүүһэн хөөреэд,
Түүрээлгэтэй духарнануу д
түхэреэлдэхэнь байна.
Түмэн жаргалыень
түүрэзн поэт юрөөгөөд,
Түбшэн нэгэ айлайхние
түбхинүүлхэнь байна.

ҮЕ ЗАЛГАМЖАЛГА

Үбэлэй хойноһоо
хабарай заатагүй ерэдэгтэл,
Үнгэтэ зуниие
үлтэг намарай һэлгэдэгтэл, —
Үрэ жэмэсэй
үрэжэхэ халаан дэлхэйдэ бии,
Үе залгамжалан
үнэржэхэ заяан хүнэйдэ бии...
Алирһаа түүһэн,
һархяаг суглуулһан хүүхэд
Аянай шубуудли
зэлэ татан ганганана,
Аглаг тунга
Ара Хуһатадаа хөөрхэд
Анхан дуранай
амта танин тангирна.
Аза талаанаа
аба хайдагһаа залгуулһан
Арад зонойм
ажабайдал нимэ гээ.
Ая гангаар,
арса жодоогоор утуулһан
Аршаанта нютагайм
арюухан Байгал тинмэ гээ.

Футболоор СССР-эй сүлуулагдамал команда. Зүүн гарһаа: М. Хурцилава, Е. Рудаков, А. Банишевский, В. Колотов, Н. Абрамов, А. Коньков, Р. Дзодзуашвили, В. Трошкин, А. Байдачный, Ю. Истомин, Г. Еврюжихин.

ТАСС-ай фотохроника.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Ленинэй зааһан замаар

«Уласхоорондын байдал тухай» КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй элидхэл соносожо, зүбшэн хэлсэһэн КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй дүнгүүд бүхы дэлхэй дээрэ ехэ һонирхол үүсхээ. Уласхоорондын түрүү үзэл бодолтой олонннтэ сэдьхэлээ ехээр ханамхай байһанаа элирхэйлнэ. Юундэб гэхэдэ, бүхы совет арадай зүгһөө нэгэ һаналтайгаар дэмжэгдэдэг Совет гүрэнэй ленинскэ гадаадын политика эб найрамдал, уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ зорилготой байна бшуу. «Дэлхэйн олон оронуудһаа ороһон мэдээсэлнүүд юу гэршэлнэб гэхэдэ, КПСС-эй ЦК-гай майн Пленум—тон шухала политическэ ябуулга мүн, ниитын ондо ондоо байгуулгатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар харилсан оршохо тухай ленинскэ гол заабаринуудта үнэн байдаг Советскэ Союз КПСС-эй XXIV съездын хараалһан амгалан байдалай программые үндэһэ болгон, эб найрамдалта гадаадын политика сэхэ шууд бэелүүлдэг байһанайнь шэнэ жэшээ болоно гэжэ хаа хаанагүй угтагдаа» гээд Чехословакиин «Свобода» газетэ бэшэнэ.

Советскэ Союзтай, Польшотой хэгдэһэн договорнуудай Баруун Германида эсэслэн баталагдаһан ушар Европо түбидэ аюулгүй байдал хангахын түлөө бүхы социалис оронуудай удаан саг соо, сэхэ шууд ябуулһан тэмсэлэй шухала дүн гаргаа. Гадаадын олохон шэнжэлэгшэдэй зүб зүйтэйгөөр тэмдэглэһэнэй ёһоор, дэлхэйдэхи хүгжэлтын хэрэгтэ социалис хани нэгэдэлэй улам ехээр нүлөөлдэг боложо байһыень бодото байдал гэршэлнэ.

Социализмын оронуудай нэгэ һаналтай ябуулганууд, бүхы Европодохи харилсаа холбоо хүгжөөхэ, тодорхой хараа бодолтой зохилдуулан бэелүүлэгдэдэг, империалис бүлэгүүдтэ эсэргүү шанга харюу сохилто, хадаа шахардуу байдал һуларуултада, Европодохи аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ туһа хүргэхэ байһаниинь мүнөө бүтэдэндэ эли болоо.

Пленумэй дүнгүүдһээ харахада, сүлөөтэ, бэеэ даадаг байдалтай болохын түлөө, империалис эзэрхэг түримхэй ябуулгада, колониализмда, шэнэ түхэлэй колониализмда эсэргүүсэн тэмсэгшэ арадуудта Советскэ Союз саашадаашье дэмжэлгэ үзүүлхэ хүсэлтэй гэжэ Азиин, Африкын ба Латиин Америкын олохон оронуудай хэблэл ханангяар тэмдэглэнэ. «Советскэ Союзай залан, сэхэ политика совет арадай, дэлхэйн социалис оронуудай, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй үндэһэн аша туһада харюусана, ниитын ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар харилсан оршохо гол ёһонуудые батадхалгада, империализмын эзэрхэг түримхэй политикада эсэргүү харюу сохилто эмхидхэхэ зорилгодо харюусана» гэжэ Алжирай «Аш-Шааб» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумые олониитын хаа хаанагүй һайшаан угтаһаниинь дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлдэ Советскэ Союзай дүүргэдэг үүргые мэдэрһэн ябадал болоно. Социалис байдалта оронууд, аха дүү коммунис партинууд, демократическа олониитэ Советскэ Союзай Коммунис партиин уласхоорондын ажал ябуулгые һайшаана, дэмжэнэ. Үнэн бодолтой олон зуун миллион хүнүүд энэ политикые найдабари ба хүсэл эрмэлзэлэймнай бэелэл гэжэ тоолоно.

Шухала хэлсээнүүд

Москва хотодо Совет хүтэлбэрилэгшэдэй, США-гай Президент Р. Никсонэй хэжэ байгаа хөөрэлдөөнүүдые бүхы түбинүүдтэ тон анхаралтайгаар адаглан харана. Энэ уулзалгын удха шанарые сэгнэхэнь бэрхэтэй. Москвада зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа асуудалнууд хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагша талануудһаа гадна, мүн бүхы хүн түрэлтэниие һонирхуулна. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй элдэб нютагуудай 500 гаран корреспондентнүүд эдэ шухала хэлсээнүүдые шэнжэлэн дамжуулхын тула Совет ороной ниислэлдэ ерэнхэй. Совет-американ хэлсээнүүдэй дүнгүүд Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хоорондын харилсаанай саашанхи хүгжэлтые нилээд тодорхойлхо байһаниинь арсалтагүй. Гэхын хажуугаар, эдэ хэлсээнүүдэй үрэ дүнгүүд уласхоорондын байдалай саашанхи хүгжэлтэдэ—бүгэдэ ниитын эб найрамдал ба бүгэдэ ниитын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ шэглэлдэ гү, али шахардуу байдал һүжэрөөхэ шэглэлдэ нүлөөлхэ байна бшуу. Тиимэл ушарһаа хэдэн зуун корреспондентнүүд совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй үтэ бүхэниие саб шүүрэжэ абаад, тэрэ дары бүхы дэлхэй дээрэ тараана.

«Хөөрэлдөөнүүд бүтэмжэтэй оршон байдалда үнгэржэ байна» гэжэ дэлхэйн хэблэл Совет ниислэлһээ дамжуулһан мэдээсэлнүүд доторoo мэдээсэнэ. (Ассошиэйтед пресс агентство).

«Америкын Президентын Л. И. Брежневтэй хоёр дахин уулзаһанай һүүлээр, совет-американ хөөрэлдөөнүүд түргэдхэгдөө, хэдэ хэдэн хэлсээнүүдтэ гар табигдаһан тухай соносхогдоо» (Франс Пресс агентство).

Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха, замбуулин, эрдэм ба техникэ, медицинэ, элүүрые сахилга гэхэ мэтэ тон шухала асуудалнуудаар совет-американ харилсаа холбоо бэелүүлхэ гэжэ тэдэ хэлсээнүүд дотор хараалагдаһантай дашарамдуулан, бүхы дэлхэй сэдьхэлээ ехээр ханажа байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ. Ушар юуб гэхэдэ, эндэ баталагдаһан хэлсээнүүд совет, американ арадуудай аша туһа хангаха зорилготой байхаһаа гадна, мүн бүхы дэлхэйн арадуудай аша туһада, уласхоорондын харилсаа холбоо бэхижүүлгын аша туһада харюусана.

Президент Р. Никсонтэй совет хүтэлбэрилэгшэдэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй эсэсэй үрэ дүнгүүдые согсолон гаргахань үшөөл эртэ байна. Гэбэшье «Москва Вашингтон хоёрой хоорондын хөөрэлдөөн һайнаар эхилээ» гэһэн Франциин «Насьон» газетын һанамжые олонхи адаглагшад зүбтэйдэ тоолоно. Хөөрэлдөөнүүдэй амжалта эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай хэрэгтэ туһа хүргэхэнь дамжаггүй.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

СССР—эй футболистнууд Олимпиин наада нда хабаадалсахань

ПАРИЖ. Олимпиин наадада хабаадалсаха эрхэ олохын түлөө Европын командануудай дунда үнгэргэгдэһэн уулзалгада СССР-эй суглуулагдамал команда Франциин национальна командын футболистнуудтай наадаба. Манай футболистнууд талмайн эзэдые 3:1 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гараба. СССР-эй командын добтолгошод Мачаидзе, Блохин, Федоров цаһаа—Тоннель гэгшэд бүмбэ сохижо оруулаа.

Манай команда иимэ гэшүүдтэйгээр наадаа: Олейник, Хоростанов, Голубев, Звягинцев, Поточняк, Веремеев, Мачаидзе (Буряк), Заназанян (Ми...ков), Гуцаев, Нодия, Блохин гэгшэд.

Олимпиин наадаанай түгэсхэлэй уулзалга үнгэргэхэ эрхэ Венгриин, ФРГ-гэй, Британиин, Колумбиин, Малайзиин, Бирмын, Даниин, ГДР-эй футболистнуудай командануудта олгогдоһон байна.

СССР-эй суглуулагдамал командын футболистнууд 19... ондо олимпиин түгэсхэлэй наадаанда хабаадалсахадаа, алтан медальда хүртэжэ ерэһэн юм тартай.

МҮРТЭЙ НААДАН БОЛООГҮЙ

БАРСЕЛОНА. Европын чемпионой кубок абахын түлөө үнгэргэгдэһэн түгэсхэлэй наадада Москвагай «Динамо» Шотландиин «Глазго Рейнджерс» командануудай уулзаһан байна. Энэ наадаанда Шотландиин футболистнууд 3:2 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гараа. Зүгөөр манай ороной командын хүтэлбэрилэгшэд энэ наадаанай дүнг арсуушаажа, дахинаа үнгэргэхэ гэһэн эрилтэ хэһэн байна. Барселонада үнгэргэгдэһэн наадада харахаяа ерэһэн Шотландиин мянгаад шахуу футболдо дурлагшад тайшуул хэдэн удаа талмай дээрэ гүйлдэжэ гараһан, наадаанай үе таһалдуулхынгаа ... жуутаар, манай футболистнууд болон полициин хүдэлмэрилэгшэдые шэдэһэн байгаа.

— Бидэнэр Европын футболистнуудай союзай ассоциаци энэ асуудалые зүб тэшэнэ шиидхэжэ, түгэсхэлэй наада ... хин үнгэргэхэ бэзэ гэжэ найдана набди,—гээд «Динамо» командын ахалагша тренер К. Б... ков мэдүүлээ.

• • •

Футболистнуудай союзай ассоциаци үнгэрэгшэ жэлэй һүүл багта иимэ ушартай дайрал... һан юм. Европын түрүү ... ри эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ ФРГ-гэй «Боруссия» Италиин «Интернационал» командатай өөрынгөө стадион дээрэ наадаһан байгаа. Тиихэдэ талмайн эзэд энэ уулзалгаяа 1:7 тоотойгоор шүүгдэһэн юм. ФРГ-эй футболдо дуратайшуул элдэбээр аашалжа, наадаанай талмай дээрэ гүйжэ гарахадаа, «Интернационалай» нэгэ футболистые наадаһаа гаргуулһан байгаа. Эдэ бүгэдэнь «Интернационалай» хүтэлбэрилэгшэд буруушаалта б... шэжэ, дахин наадаха боло... һэн.

(ТАСС).

ПРАВДА-БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Кукурузын поли» — Д. Аюшеевэй статья. «Малые зунай байрада нүүлгэдэ бэлэдхэл тухай» — хөөрэлдөөн. «Летопись соревнования» — суглуулбари. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «В. И. Ленин — ССР Союзые эмхидхэн байгуулагша» — Г. Голиковой статья. «Фонд хэрэглэлгын аша үрые дээшэлүүлхэ аргануудш» — А. Черкессэй корреспонденци. Түрэл орол доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хүн бүхэнэй баян дэлгэр байдалай түлөө» — О. Меркуловай корреспонденци. Уласхоорондын шэнжэлэл Хилын саанахи һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хаана ошожо һурахаб?» — тематическа хуудаһан.

СЭНХИР ЭКРАН

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

18.00 — «Үльгэр туужа, маанадтаа ерыш» гэһэн үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 18.25 — үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмүүд. 18.55 — телепанорама. 19.15 — «Факел» гэһэн залуушуулда зорюулагдаһан программа. 20.05 — «Ловчие птицы» гэһэн киноочерк. 20.15 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» гэһэн дамжуулга. 20.35 — СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан «Эбдэршэгүй холбоон» гэһэн дамжуулга. 21.35 — «Господин Никто» гэһэн уран һайханай фильм. 23.15 — республика доторхи һонин. 23.20 — үдэшын концерт.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО — ХИЛЫН ГААНАҺАА

ВАРШАВА.

ПНР ба ФРГ-гэй хоорондын договор эсэслэн баталагдаба

ТАСС

1970 оной декабриин 7-до Варшавада абтаһан, хоорондохи холбоо барисааень заһаруулха үндэһэ һууринууд тухай Польшын Арадай Республикын, Германиин Федеративна Республикын хоорондохи договорые ПНР-эй Гүрэнэй Совет эсэслэн баталба.

Москвада, Варшавада абтаһан договорнуудай хүсэндөө оролго түгшүүрилгые һуларуулха, хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаа холбооe хүгжөөхэ хэрэгтэ шухала шата болохо байна гэжэ гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Ольшовский, ФРГ-тэй хэһэн договорые эсэслэн баталха тухай асуудал зүбшэн хэлсэһэн ПНР-эй Сеймэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин, хуули гаргаха асуудалнуудые эрхилхэ комиссиин хамтын зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, мэдүүлһэн байна.

НЬЮ-ЙОРК

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Түбэй хада гүбээлиг газартахи Контум хото шадарай нютагууд дайнай гал дүлөөр сороб-хилно гэжэ Урда Вьетнамһаа абтаһан мэдээсэлнүүд дотор хэлэгдэнэ. Патриодууд ба дахуул армиин сэрэгүүдэй хоорондо шанга тэмсэл болоно. Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй частьнууд хойто, зүүн-урда талаһаань хотодо добтолно. Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй танкнууд сайгон армиин ябаган сэрэгэй 22-дохи дивизиин бэхилэлтые сүмэ сохёо.

ЮПИ агентствын корреспондентын дамжуулһанай ёһоор, бомбын, ехэ буугай һомоной тэһэрэлгэһээ Контум хото доһолходол гэнэ. Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ «В-52» түхэлэй бомбардировщигууд мянгаад шахуу тонно бомбо хото шадарай һуурин тосхонуудта хаяһан байна. Американ тактическа авиаци, вертоледууд байлдаануудта хабаадалсана. Патриодуудай ехэ буутаар буудаһанһаа уламжалан, хотын аэродром хаагданхай.

Хюэ хото шадар шанга байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Тус хотоһоо хойгуур урдан гарадаг Митянь мүрэниие, зубшуулан бэхилэлтэнүүдые хэжэ шэбээлһэн дахуул сэрэгүүдэй частьнууд зарим газарнуудта болоһон байлдаануудта һамна бута сохиулжа, зугадаха ушартай болоо. Дайсанай юушье мэдээдүй байтар, патриодуудай танкнууд Хюэ хотоһоо баруун-урагшаа оройдоол найман километрэй газарта хүрэжэ ерэһэн байгаа.

Анлок хото шадарай 13-дахи харгые эзэмдэхын тула шанга тэмсэл болоно. Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд артиллерээр дайсанай бэхилэлтэнүүдые һамна буудажа, тэдэниие ехэ гээлтэ хоролтодо оруулаа.

Фыоктуи провинцида патриодууд Сайгонһоо зүүн-урдуур 65 километр газарта оршодог Датдо районой ехэнхи хубиие эзэлээд байнхай. Тус районһоо урдуур шэбээлһэн дахуул сэрэгүүдэй хэдэн бэхилэлтэнүүдтэ тэдэнэр добтолбо.

ХАНОЙ. (ТАСС). ДРВ-гэй газар нютагуудые американ авиациин бомбодоһонтой дашарамдуулан, ДРВ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ майн 26-да мэдүүлгэ хэхэдээ, хархис түримхэй ябуулгануудаа дары болюулха эрилтэ табиһан байна. Майн 26-да патриодууд Йенбай провинцида американ нэтэ самолет буудажа унагаагаа.

ХАНОЙ. (ТАСС). Камбоджын патриодууд Пномпеньһээ зүүн урагшаа 109 километртэ оршодог Свайриенг хото шадар дайшалхы ябуулгануудаа улам эдэбхижүүлээ. Нэгэдэхи харгы дээрэ оршодог энэ бэхилэлтые артиллерээр буудаһан байна.

Майн түрүүшын 20 үдэрэй турша соо Лаосой патриодууд Сиенкуанг провинцида дайсанай 230 солдадые хүлһөөнь буулгаһан, 3 самолет буудажа унагааһан байна гэжэ Лаосһоо мэдээсэгдэнэ.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ПРАГА. (ТАСС). КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй Национальна фронтын ЦК-гай Түрүүлэгшэ Г. Гусак Арадай нэгэдэлэй фронтын Бүхэпольшын комитедэй Түрүүлэгшэ Я. Грошковский түрүүтэй Польшын делегацитай уулзаба.

ЧТК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, хани халуун хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр тала КПЧ-гэй XIV съездын, ПОРП-гэй VI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар хэжэ байһан хүдэлмэриингөө дүй дурпэтые халан абалсаба.

БУХАРЕСТ. (ТАСС). СРР-эй Гүрэнэй Соведэй заседани эндэ болобо. Румыниин Социалис Республикын, Венгриин Арадай Республикын хоорондохи хани барисаан, харилсан ажаллалга, бэе бэедээ туһаламжа үзүүлхэ тухай договор эсэслэн баталагдаа.

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Социалис оронуудай уран зохёолшодой холбоонуудай хүтэлбэрилэгшэдэй юһэдэхи уулзалга эндэ боложо дүүрэбэ. Болгариин, Венгриин, Германиин Демократическа Республикын, Вьетнамай Демократическа Республикын, Кубын, Монголой, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай, ЧССР-эй Югославиин делегацинууд тэрээндэ хабаадалсаһан байна.

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Советскэ Союзай дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудта һуража гарагшадай нэгэдэлэй соведэй үргэдхэгдэһэн заседани эндэ болобо. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ бэлэдхэл хэлгэтэй нягта холбоотой асуудалнууд заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Эдэ жэлнүүдтэ 12 мянган монгол хүбүүд, басагад Советскэ Союзай дээдэ һургуулинуудые, техникумүүдые дүүргэһэнэй дипломуудые абаһан байха юм.

ТОКИО. (ТАСС). Г. Димитровой шэлэгдэмэл зохёолнуудай гурбан ботиие Японой «Оцуки снотэн» хэблэл барлан гаргахые бэлдэбэ. Г. Димитровой түрэһөөр 90 жэлэй ой энэ жэлдэ тэмдэглэгдэхэ. Мүнөө үеын, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй гол шухала асуудалнуудаар тэрэнэй бэшэһэн статьянууд, хэлэһэн дүлэтэ үгэнүүд эдэ номуудта оруулагдаа.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Н-03549. Заказ № 1271.